

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII., Lövölde-tér 2/a.

Telefonszám: 95—28.

POLITIKAI JELLEGŰ,

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TARSADALMI HETILAP.

Szerkeszti: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 18 K

Fél évre — — — — — 9 „

Negyed évre — — — — — 4 „50f

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Sirató.

Látjátok feleim, veterán kurucok, fogatlan oroszlánok, macskává vedlett tigrisek, mik vagytok: bizony mandátum nélkül való, pornál és hamunál is kevesebb senkik vagytok. Tiétek volt az ország, a hatalom és a dicsőség, és ime, most ti vagytok az enyészeté, remélhetőleg mindörökre, ámen. Az embernek kicsordul a könye örömében, hogy a nagy kaszás, a királyi elhatározás, szépen lekaszabolt benneteket. Csak az fáj, nagyon fáj, hogy ez a bölcsesség egy kicsit későbben érkezett, mint kellett volna. Mert a ti életeteket, feleim, már csirájában kellett volna megfojtani.

Még akkor, mikor csak frázisokkal dobálóztatok és nem tintatartókkal. Még akkor, mikor nem a miniszterek testén ütöttétek a sebet, hanem a nemzetén. Akkor kellett volna benneteket szétkergetni, fejetekhez vervén azt a másik törvénykönyvet, melyben a nemzet haladásának és becsületének törvényei vannak megírva. Azt a szent könyvet, melybe a nemzet ideáljait írta s amellyel ti nem dobálóztatok, hanem rátiportatok s évtizedekre megnémitőtátok és lehetetlenné tettétek vele a nemzeti eszmékbe vetett hitet, a becsületes meggyőződést és mindent, ami ezt a népet erővel, bizalommal és lelkesedéssel tudta eltölteni.

Négy év után épen annyi a keserőségünk, mint a koalíciós korszak elején, amikor mi voltunk az elsők, akik tüzzel-vassal való harcot hirdettünk ellenök. Ezalatt a négy esztendő alatt állott a nemzeti munka. Elszegényedett osztályok, kiürült állampénztár, lerongyolódott nemzeti tekintély maradt a koalíció hagyatékában. Az egyetlen eredmény a klerikalizmus megerősödése és ezzel kapcsolatban a királyi hatalom gyarapodása. Az ország demokratikus fejlődése nemcsak megakadt, de a fejlődés demokratikus alapjai is eltűntek és helyükbe az

agrár-feudális irányzat került, mely minden erőfeszítés nélkül, apránként és rohamosan szerezte vissza a modern törvényekkel eltemetett történelmi jogait.

Bizonyos, hogy Magyarországon ma, amikor egész Európában, Ausztriát kivéve, a demokrácia üli diadalát, vezető szerepe csak a régi történelmi osztályoknak van. A kiegyezés után a szabadelvű párt fentartotta a reformkorszak demokratikus hagyományait, a szabadelvű párt bukásával a negyvennyolcasszinü koalíció visszaadta a hatalmat az egyháznak és a mágnásoknak. Felülről gátat akartak vetni ennek a természetellenes vissza-fejlődésnek és elébe hajították az általános választójogot. De a koalíció, a népjogok elszánt harcos serege, minden erejét megfeszítette, hogy a nép jogainak kiterjesztését megakadályozza és a magyar társadalom regenerálódását lehetetlenné tegye.

Kiderült, hogy hazugság minden ige szájukon. Kiderült, hogy soha messzebb a nép érdekeitől párt nem állott, mint a nép vállain a kormányig emelkedett koalíció. Lengyelország utolsó napjaira emlékeztető politikát folytatott, összevesztette a népet a királyi hatalommal, gyűlöltté tette a nemzetet a korona előtt, jogokat nem adott, irányítást megakadályozott, munkát nem végzett, nyomoruságot növelt: és mindezt csak azért, hogy a maga hatalmát biztosítsa. Csoportosulása érdekszövetkezés volt, a korona ellen úgy, mint a nép ellen. Megnőtt, meghizott, meggazdagodott, hatalmas volt és a görögtűz minden ragyogásával ékes. A jogaiban megcsalt nép álprófétája volt.

Undok volt ez a játék, melyet Magyarország történelmi osztályainak önzése üzött a magyarság hitegetett koldusmillióival. A „népparlament” népigázó osztályparlament vala. Tudatlan, erkölcstelen és gerinctelen elemekből álló, egyedül az önérdék iránytűjét követő osztályparlament volt, a kis jellemek és nagy

Lapunk mai száma 20 oldal.

A Magyar Kir. Államvasutak állomásain lapunk 40 fillérért kapható.

(A magyar kiviteli és csomagszállítási részvénytársaság Hirlaposztálya útján.)

hasznok parlamentje. Eleven bizonyítéka annak, hogy a mai korlátolt szavazójog égető veszedelmet rejt magában, hogy a nemzet mai kiváltságolt részének parlamentje, csak nemzetellenes parlament lehet. Négy év alatt sok Mohácsot szenvedtünk végig. Egyik szégyenünk a másikat kergette és egyik gyalázatunk a másikat érte. A hétfői vérengzés nem is meglepő már, annyira természetes. Végezhet-e ez a parlament másképp az életét, mint így, megvetésre méltóan? Nem a szenvedély és nem a hazafias páthosz kitörése volt az: hanem az érdekféltség, a tehetetlen hatalmi reszketés állati dühe és a hazafias felbuzdulás emlegetése méltó hazugság a többihez, amelylyel az ország szemét négy éven át bekötötték.

Nem érdekes sem a gyávaság, amelybe a jelentkezni nem merő nemzeti hősök visszavonulnak, sem a miniszterelnök sebei, amelyekkel kortesutra fognak indulni az új kormány hivei. De érdekes ez a düh, amely a hatalomvesztés tudatának állati ösztönéből fakad s mely mindennél jobban mutatja, hogy a négy évi rablógazdálkodásnak vége és új korszak következik — talán nem az ideális, a mindenki által kívánt, de az elmultnál tisztább, becsületesebb és munkásabb korszak, alapja egy szebb perspektívájú jövőnek, melyet az általános választójog népparlamentje fog demokratikus irányban kiépíteni.

Ezért a parlamentért, mely a hazugság jegyében született, hazugságból élt és hazug pátozzsal diszitette dicstelen kimulását, nem kár. Csak az sajnálhatja, akinek kedve telik a gyalázatban. Szét kellett kergetni és ha törvényellenesen is, de meg kellett tőle kimélni az országház termeit. A törvények formalizmusánál fontosabb a nemzeti boldogulás lényege. A politikai kalandorok, tintatartóhősök, vérengző verekedők kezéből e hatalmat erőszakkal kicsavarni bármi módon: törvényes cselekedet. Kár, hogy annak a hétfői vérengzésnek a Justh-párt fogja megadni az árát. Kár, hogy ez a párt azonnal nem zárta ki magából a verekedőket, mert csak így tudta volna magát tisztázni az alól a gyanu alól, hogy a parlamenti botrány a párt akarata volt. De így, ennek a pártnak, mely egyébként szimpatikus kell, hogy legyen mindenki előtt, egyeben kívül még a józan és izléses ember felháborodásával is meg kell küzdenie a választásokon. Féltő, hogy az a néhány vércsepp, melyet Khuen vesztett, nagyot fog kiáltani a Justhék fejére.

Mert erre a pártra szükség van — ép olyan szükség, mint a Khuen-Héderváry többségére. Itt a rend, a béke, a munka kér támogatást a

liberális magyar politika érdekében. Amott egy tisztességes ellenzék. A Khuen táborában ott van megnyugtatósul a letűnt liberális korszak minden kiváló alakja. Justhék a becsületükre hivatkozhatnak. És a Khuen-Héderváry többsége mellett kell egy becsületes, liberális, de bölcs és megfontolt ellenzék. Kívánatos, hogy Khuenék megerősödve, Justhék megtisztulva kerüljenek vissza. A nemzet sorsa most megint a maga kezében van. Eldöntheti, békét akar-e vagy háborút. Bölcsnek kell lennie, hogy bölcseségétől oktalan pártjai tanulhassanak.

Dr. Mezey Sándor.

Glosszák a hétről.

□ Meghalt egy filantróp Bécsnek városában. Filantróp: emberbarátot jelent, olyan embert, aki a többi embereket szereti és többet is tesz értük, mint amennyit tennie emberi kötelessége. Ez a filantróp azonban olyan filantróp volt, hogy nagy alapításokat tett, minden emberek számára, csak épen a zsidókat és a magyarokat rekesztette ki belőlük. Ezért persze a hazai klerikális lapoktól nagyon ki fogunk kapni mink zsidók, mert nyilván miattunk keveredett a magyarság annyira a hebreizmus látszatába, hogy egy ilyen filantróp a zsidókkal együtt a magyarokat is távoltartja a vagyona kamataitól. Nem idézzük most a bécsi halott fejére mindazokat a nagyszivű zsidókat, akik közkinccset csináltak vagyonukból és pedig valláskülönbség nélkül, tehát — mivel nemzsidó még mindig több van a világon, mint zsidó — tehát e magukszerzette vagyon *nagyobb* részének élvezetét hagyták másfelekezetűekre. Nem; nem példálózunk, hanem csak megállapítjuk, hogy így néz ki egy osztrák filantróp, s ezzel egyszersmind azt is megmondtuk, hogy szépen néz ki egy osztrák filantróp. Szereti az embereket, de nem szereti a zsidókat és a magyarokat. Világos a konzekvencia: vagy a zsidók és a magyarok nem emberek, vagy az emberbarát nem emberbarát, sőt nem is teljes értékű ember. Mivel pedig az előbbi a tudomány határozottan megállapította, mivel egészen bizonyos, hogy a zsidó és a magyar is kétlábu és tollatlan teremtség, tehát a mondat második fele áll. A bécsi filantróp egy egész emberéletem pazarolt el hiába, mert az utolsó intézkedésével végérvényesen kirekesztette magát az emberbarátok gyönyörű köréből.

*

Egy pap, uraim, egy katolikus pap, az szereti ám a felebarátait. Jézus óta van ez így, a rézangyalát, sőt a rézténtatartóját ennek a világnak. A pap, a katolikus pap, az keblére öleli a másik embert, mindegy, ha koldus, ha miniszterelnök. Illetve csak akkor, ha koldus. Ha miniszterelnök, ekkor se tesz vele nagy különbséget, hanem úgy vágja fejbe a disznóbőrbe kötött törvénykönyvvel, hogy az eget is bögönek,

csellónak, vagy egyéb ilyen huroshangszernek nézi. Ez az egyik pap, a Markos Gyula-pap, a Herkó-Páter-pap, a zsidóevő-pap. A másik pap, a Molnár János-pap az csak odakiáltja a menekülő miniszternek:

— Ugy kell nektek, mi nem engedjük meg, hogy ti terrorizáljatok bennünket!

Mi: azaz *százhuszan*, nem engedjük meg, hogy ti, vagyis hárman, illetve ketten, sőt *egyen*, erőszakoskodjatok velünk! Ti is beszélni akartok a képviselőházban, melyet a nép, a mi fejőstehenünk adott nekünk? Hát beszélhet ebben a Házban más is, mint mink? Gyerekség, sőt gazság... És az egyik pap fogja a csizmáját és odacsapja a miniszterelnök szeme és orra közé, a másik meg azt kiabálja:

— Ugy kell nektek!

Hát ha ez nem épületes, gyönyörű, csodaszép, lelkesítő, őrítő papi erény, akkor semmi sem az! kik verekedjenek a Házban és kik helyeseljék a verekedést, ha nem Jézusnak felszentelt szolgái, az egyszerűek és alázatosak? Hiszen irva vagyon, hogy Jézus is kiverte a templom előcsarnokából a kufárokat! Igaz, hogy Jézus egyedül volt és a kufárok sokan, s ez némi különbséget okoz, mert itt Markosék voltak sokan és a miniszterelnök egyedül — de ki néz ilyen csekélységekre, ha írásmagyarázatról van szó. Igenis: a szeretet embereinek kell előljárni, ha arról van szó, hogy egy ember feje szakértelemmel bezuzandó. Papi ember tudja csak kellő kenettel odakenni az első magyar közjogi méltósághoz a téntatartót. S aki nem látja, hogy ez első sorban hazafias, másodsorban papos és keresztényi cselekedet, az vándoroljon ki az országból, mert vagy hitetlen zsidó, vagy aljas darabont s olyan tévHITEKET akar elhinteni ebben az országban, hogy elég egy miniszternek durvaságokat kurjogatni, nem muszáj mingyárt megpofozni szegényt. Egy embert százhusz másíknak. S végül a papi emberek cselekedete még mint hőstett is méltánylandó. Mert ugy-e megtörténhetett volna, hogy a miniszterelnök kapja fel a rezet és még agyondobja vele Markost és Molnárt, ami pedig borzasztó kára lett volna a hazának és az emberiségnek. Ezt kellett megakadályozni. S ezt az egyszerű, a civil, a fegyvert nem forgató pap akadályozta meg. Carlyle a hősök, a római kuria a szentek közé is avatja őt, Markos Pátért, akivel a Herkó Páter se bír!

*

Hencz Károlyról rémületes dolgokat olvastunk össze ezen a héten. Hogy senki, hogy semmi, hogy stréber, hogy analfabéta, hogy egész kvalifikációja az a néhány faiskola, amit a néppárt járatott vele. Érdekes, hogy ezeket a dolgokat épen néppárti lapokban olvashattuk. Ejnye. Bizonyisten felmerül az a kérdés, hogy miért ily későn, Rakovszky bukása, pártok szétzüllése idején? Mért épen most, amikor Hencz Károly otthagytá az egyedül üdvözítő néppárt kebelét és átlépett a munkapárt helyiségeibe? Senki, semmi, stréber, analfabéta nem egy nap alatt lesz az ember. Ennyi

tulajdonság hosszú fejlődési folyamat eredménye, ahogy a világot se egy nap alatt teremtték s az uborka sem huszonnégy óra alatt lesz olyan zöld és savanyu, amilyennek lennie muszáj, ha az uborkai címre és jellegre számot akar tartani. Talán azért lett Hencz Károly mindez: minden rossz és semmi jó, mert meglépett néppártéktól? Hihetetlen volna. Hisz a néppárt csak tudja, micsoda embereket ereszt be magához s egy analfabéta strébernek bizonyára nem nyitott kaput. Meg kell kérdeznünk ezek után: van-e a bentmaradtak közt egyetlenegy olyan értéktelen és utolsó ember, amilyenné Hencz Károly lett a kilépése pillanatában. Mert ha megint a kilépés percében fogja leadni a néppárt az ő értékelését, akkor ki fog hinni a szavában?

És még egyet: A sok vád között, ami Hencz Károly fejére hullott, az is szerepel, hogy néppárti pénzen választották meg, s ezt a néppárti pénzen szerzett mandátumát vitte át a munkapárt táborába. Szóval csunyan csempészett. Néppárti pénz? Hát van ilyen? És főképp van néppárti pénz a választásokon? Hát a néppárt nem rózsabokorban jött a világra? Hát a néppárt nem úgy ugrott ki, készen, talpig fegyverben a nép lelkesedéséből, mint Pallasz Atené Jupiter fejéből? Ez egészen új dolog. S ha a néppárt mondja, hát el is kell hinnünk. Mindenesetre egy ábránddal vagyunk szegényebbek, egy csalódással gazdagabbak. Mi azt hittük, hogy a szegény választóközönség egy részét sikerült úgy megbódítani, hogy a néppárti akolba terelődött. Most kiderül, hogy a néppárt is csak ott veszi a mandátumát, ahol én, vagy egy másik zsidó venné: a piacon és pedig nem szép szóért, mennyei malasztért, hanem pénzért, finom főpapi pénzért. Szép dolog ez, mert emberi dolog, de mért mondták el nekünk ártatlan rajongóknak. Ha hallgattak volna, még azt hittük volna: hisznek a maguk becsületességében. De, ime, nagyon jól ismerik magukat. Hogy tudnak hát mégis megélni a világon?

*

A megyének van főispánja, van alispánja, van szolgabírója, van írnoka, van mindenféleje, de a megye jól vigyáz, hogy ez a sok mindenféle tisztviselő zsidó ne legyen. Nem is volt még kérem hatvanhét óta csak egyetlen igazi zsidó szolgabíró. Az is a londoni Rothschild sógora. Pedig egy szolgabíró, ugy-e nem is olyan hallatlan nagy ur? Mindegy, a megye vigyázott és a megye egészen jól vigyázott. Zsidómentes maradt mind a mai napig, amikor az a baj történt vele, hogy érkezett valahova egy főispán, akinek zsidó nő a felesége. Nem egy kikeresztelkedett, hanem egy igazi zsidó nő. Hivják ezt a főispánt Szemző Gyulának, s ő maga nem zsidó, noha a neve borzasztóan olyanforma, minthogyha ott szerezte volna, ahol én, te, meg a többiek a mienket, tudniillik nem a pusztaszeri országgyűlésen, (ahol nyergeket vágtak Árpád miniszterelnök fejéhez), hanem a belügyminisztérium illetékes osztályában. Mit csinál most a megye? A

megye nyilván öngyilkos lesz, mert rés esett régi jogainak bástyáján. A megyének vége, a megyét saját kérelmére államosítani fogják. Hiszen sok mindent kibírt a megye: statáriumot, királyi biztost, árvizet, követválasztást, restellációt, de az elsidósodást nem fogja kibírni. A megye el fog hervadni, mint a liliomszál, amely elhagyott szobában él, vagy mint a gyertyaszál, mely a tóparton, sápadtan virágzik... Szegény megye!

Külföldi utamról.

Irta: Szabolcsi Miksa.

II.

Ajánlatos ujitások.

Reformok mellett, melyeket távolról sem akarnék utánzásra ajánlani, már azért sem, mert, mint előző cikkemben is megjegyeztem, célra épenséggel nem vezettek: — egyik-másik olyan ujitást is láttam a szombati istentisztelet alatt, melyet érdemes volna magunkévá tenni és mely sok-sok embert vonzana a templomba, ha mindjárt csak egy-két szombaton az esztendőben. A magábatérés egyetlen percéért, egyetlen áhitatos érzésért, melyre rá tudjuk birni sok száz embertársunkat, kik különben mindenre, csak épen lelkiépülésre nem gondolnak, — is érdemes új intézményt meghonosítani. Az, amelyről itt szólni akarok, más tekintetben is csak emelésére szolgálna az istentiszteletnek.

Münchenben az istentisztelet befejezése előtt, amikor tehát máshol a templomok meglehetősen lármás nagy sürgés-forgás közt kiürülnek és mikor már csak a funkcionáriusok és a kaddistmondók maradnak Isten házában, — szószékre lép a rabbi és az imádkozó közönség áhitatos figyelme mellett hármias német imát mond. Első része fohász az uralkodóházért, a hazáért, a városért, a hitközségért és intézményeiért. Hát ez nálunk szebben és ünnepélyesebben történik. Tóraolvasás után, a szenttekercsnek a frigyládban való elhelyezése után, a tárva-nyitva álló szentély elé lép a mi papunk is imádkozik királyért és honért. A szombati főima, a muszaf csak azután következik. E tekintetben tehát nincs mit tanulnunk a bajor zsidóktól.

Imája második része a tizenhárom éves fiukról emlékezik meg, kik azon a szombaton léptek először a Tóra elé, hogy a község előtt hangosan dicsérjék az Örökkévalót. Megnevezi őket névszerint és áldást mond rájuk és hozzátartozóikra. Ezért sem kell Münchenbe menni tanulni. Nálunk sokkal mélyebb benyomást, — mert ez a cél — hagy vissza a rabbi szava a Bar-Micva lelkében. Miután a fiuk a Tóra elé járultak, az emelvényen sorba állanak, a rabbi eléjük lép és az egész közönség előtt és a még el nem helyezett Tóra előtt beszédet intéz hozzájuk, direkte hozzájuk. Végül néven szólítván őket is, szülőiket is, a bibliai áldást adja rájuk. Ebben is előbbre vannak tehát a mi haladó hitközségeink és a német zsidók inkább tőlünk tanulhatnak.

Nem így áll a dolog a pap imája harmadik részét illetőleg.

Könyörög abban a rabbi azok lelkiüdvéért, kiknek gyászfordulóját (Jahrzeitját) azon a héten ülték meg hátramaradottaik. Fölsorolja őket névszerint, imádkozván hozzátartozóikért, kik kegyelettel őrzik az elhunyt szülők emlékeit és adakoznak a nap szentebbé tételéért.

Szép, kegyeletes egy intézmény, melyet érdemes utánozni és melyet be szívesen látnék itthon is templomunkban.

Aki tudja, hogy szombati istentisztelet alatt megemlítik elhunyt atyja vagy anyja nevét, bizonyára el is menne arra az istentiszteletre és eltelve szülei emlékével, bizonyára szívből fohászkodnék is értök. Értök és önmagáért és drága övéiért.

A dohány-utcai templomban pl. ez szombatonként legalább 100 látogatóval többet jelentene, ha mindjárt csak 35 név kerülne is felolvasásra, miután egy szülőpárra általában 3 gyermeket számitanak. Jelentené ez azt, hogy évenként legalább 5000 olyan férfi és nő keresné fel valamely szombat napján a templomot, kik eddig szombaton templomra nem is gondoltak.

Nagy dolog ez, nagytekintetű előljáró urak és nagytiszteletű rabbi urak. És ki tudja, nem buzdítja-e a kegyeletes fiut vagy leányt új templombajárásra az az egy istentisztelet?

Elérnök így egyszerű módon azt, ami után rég törjük magunkat, hogy t. i. sokan, kik rendesen csak a főünnepeken látják a templom belsejét, szombati istentiszteletre is elmenjenek egyszer, talán többször is egy esztendőben.

— De hisz ez a szombati istentisztelet meghosszabbítása! kiáltanak föl ijedten azok, akik a szombati istentiszteletre — különben sem járnak el.

Mert akik eljárnak, tíz-tizenkét percig tartó meghosszabbítástól meg nem ijednek.

De felelek az ijedőseknek is.

Tudom, hogy régóta foglalkoznak a gondolattal, hogy törülük a „miseberach“-mondást, melyet csak a hitközségek jóvedelmének a szaporítása végett iktattak a tóraolvasás közé és ami valóságos megszakítása az istentiszteletnek.

Am töröljék a miseberacht, mely némelykor 20—25 percet is lefoglal.

Mondathat áldást (miseberacht) a Tóra előtt, akinek betege van, a barmicvah, a vőlegény, az apává lett férje, de ne foglaltassa le az istentisztelet idejét minden Tóra elé járuló azzal, hogy tetszése szerint mi-seberacht mondathasson összes jóakaróira és barátaira egyenként, ami a gyülekezetnek csak terhére van.

S ami, mióta a gazdagok nem járnak el szombatonként a templomba, nem is fizetődik ki.

A főünnepeken, mikor Izrael eme kiválasztott gyermekei is megjelennek az Ur előtt, nem bánom, hagyják meg ezentul is a korlátlan mi-seberach-mondást.

A németországi haladó községekben rég törölték a mi-seberacht. Igaz, hogy ott mást is töröltek, amit törölni nem lett volna szabad, de a mi-seberach-mondást, mely a legtöbb hívőt nem érdekli, s mely alatt leginkább indul

meg a templomban az oda annyira nem való társalgás, — igazán nem sajnálom.

A Tóra elé járulókat az említett külföldi hitközségekben nem is a szentírás olvasása közt választják ki, mint minálunk tulnyomóan, hanem előbb. A jelöltek előre kapnak értesítést tisztjükről. A legelső és e célra fölállított padon foglalnak helyet mindannyian és hívásra onnan lépnek a Tóra elé egyenként.

Nagy jövedelemtől, mint már említettem, a szombati adomány-ajánlás elmaradása következtében a hitközség nem esnék el, de az is, amitől elesnék, az említett intézmény meghonosítása révén sokszorosán térülne meg!

Az értesítéshez, melyet az illető család kapna, hogy a gyászfordulóra (Jahrzeitra) következő szombaton, neve megemlékezésével imát mondanak halottjáért a templomban, mellékelhetnék az intézmények lajstromát is, melyekre a föl-hívott ebből az alkalomból atyja, vagy anyja emlékére adakozhat és ami külön is kimutatatnék. Sokszorosan mulnák felül az így beérkezett összegek az eddigi szombati ajánlásokat.

Gazdagodnánk tehát kegyeletes, szép intézménnyel; sokan keresnek föl a templomot, kik eddig egész éven át feléje sem néztek; szabadulnánk az istentiszteletet zavaró sok mi-sebérachtól; adományokban meg a hitközség jóval gyarapodnék.

A sok mi-sebérach elmaradása senkiben se keltsen skrupulusokat. Nem írja azt elő semmiféle vallásos törvény, minthogy azt, mint már említettem, tisztán a hitközségek jövedelmeinek szaporítására honosították meg.

Nálunk ezt, máshol mást.

„Olasz zsidók között“ című, régebben megjelent könyvből, melyre talán olvasóink egy része emlékszik is még, kiírok itt egy kis részletet, bizonyítandó azt, hogy Izraelnek régi időben mértékadó, számánál fogva ma is tekintélyes hitközségben egészen mással bírják adakozásra a Tóra elé járulókat, mint a misebérach-chal. Mert ez a fő: az adakozás, a többi — egyik országban azt, a másikban am azt — úgy hozzáfűggesztették.

„A szombat délelőtti istentiszteletet — olvassuk az említett könyvben — a velencei zsinagógában néztem végig. (A velencei gheftóban öt zsinagóga van egymás mellett. A főzsinagóga az, melybe a főrabbi, vagy a rabbino-maggiore jár, kinek Moise Coen Porto a neve.) Ahol kevesen vannak a templomban, az idegent könnyen észre veszik, engem is észrevettek és megtiszteltek egy alijáhval (a Tóra elé való járulással), melyre különben a főrabbi, kinél előzőleg jártam és kinek közelébe ültettek, is ajánlott. Kohanita lévén, nem járulhatok a Tóra elé csak vagy mint első, vagy mint maftir-olvasó. Csakhogy utóbbi templomi tisztséget állandóan a karvezető végzi. Velencében ugyanis kihaltak azok a hitközségi tagok, kik tudták felolvasni a prófétai szakaszt és kikre nézve a maftir kitüntetés számba ment. Csak elsőnek szólíthattak tehát a Tórához, amit azért emelek ki, mert megdöbbenésem, melyet leirandó vagyok, ebből keletkezett. Mint első Tóra elé járuló első voltam, kire áldást mondott a Tórafölolvasó, azaz, kire askanaz fölfogásom szerint áldást kellett volna mondania. Mert nem áldást mondott rám, hanem belekapott a — Menucha nechóna kezdetű imába. Abba az imába, melyet

nálunk a halott elföldelése után végeznek és melyet templomaink egy részében a mazkir-ima után a pap recitál a halottak emlékére. Más ezt tán észre sem vette volna. Nem csak azért, mert a kántor nyelve expresszvonat kerekének a sebességével forgott, hanem azért sem, mert az askanaz zsidó, még ha tud is héberül, csak nagy nehezen érti meg a szefardok héber kiejtését, de különösen nehezen az olasz szefardokét. Hogy életemben sok héberül beszélő szefard zsidóval volt dolgom, értem és beszélem a szefard héberséget, megértettem tehát a furcsa „mi-seberacht“ is (mert annak kellett volna lennie). Majd, hogy el nem szaladtam a Tóra mellől. Tisztára hallottam, mint robogott végig a kántor nyelve percnek a negyedrésznél kevesebb idő alatt a meglehetősen hosszú imán, mely állandó nyugalomért, égi ragyogásért, tulvilági boldog osztályrészt, föltámadásért könyörög. Ügyes fordulattal és hallatlan gyorsasággal elhunyt hozzátartozóimra applikálta azután az imát, mire a Tóraolvasó néma fejmozdulattal tudakolta, mennyit ajánlok föl ezért a község javára (mert a „snoderózás“* ott is megvan, de mint látni méltóztatik, nem „miseberach“, hanem Menucha-nechóna közben).“

A mi-sebérach-ról, mint később Paduában is meggyőződtem, az olasz zsidók ép úgy nem tudnak, mint nem tudtunk arról, hogy ők a halottas imát olvassák minden ólé (a Tóra elé elé járuló) fejére. Szó sincs tehát róla, hogy a mi-sebérach hozzátartoznék magához a Tóra föl-olvasásához és hogy nélküle nem volna tökéletes. A mi-sebérach nem más, mint jövedelmező sallang, melyet új pénzforrásokat kereső életrevaló hitközségi emberek aggattak a Tórára.

.*

Drága elhunytakért mondandó templomi fohász meghonosításáról lévén szó, hadd adjak kifejezést egy óhajtnak, mely az árvák imája, a Kaddis körül forog és mely ennek elrecitálása dolgában szeretne némi változtatást. Kicsiny dolog az egész, de mert nem hivatkozhatom nevezetes hitközségre, mely az ujitást életbe léptette, sem nevezetes elődre, mely propagálta, szinte félelem fog el, hogy ideámat elő akarom adni. Jónak látom azért egy analogiával élni, mielőtt a dologra térnék és bizonyítani azt, hogy van egy fontos imánk, melyet úgy recitálnak, ahogyan én a Kaddis elrecitálását szeretném. Skrupolozításomban, hogy félre érthetnek, megfordítom tehát a rendet és előbb bizonyítok és csak azután adom elő a dolgomat.

Ismerik olvasóim a kohaniták áldásának szertartását, melyet népiesen duchenolásnak neveznek, az arameus duchen szóból, mely magaslatozt jelent, minthogy a kohaniták a magaslatozt mondották el áldásukat. Van egy bibliai parancs, mely meghagyja a kohanitáknak, hogy áldást mondjanak a népre és meg is állapítja mindjárt az áldás szövegét. Hisz ismerik az egyszerűségében fönséges textust: Áldjon meg tégedet az Örökkévaló és őrizzen meg tégedet; ragyogtassa feléd az Ur orcáját és legyen kegyelmes tehoz-zád s így tovább. Hisz hallotta számtalanszor minden hívő

*) Az épen nem muzsikális szó a héber se-nodar-ból ment át a zsargonba. Se-nodar azt jelenti, ki fogadalmat tett. Az áldásmondás formulája ugyanis azzal végződik, hogy a Tóra elé járuló fogadalmat tett, hogy ilyen vagy olyan összeget fog juttatni ennek vagy annak a jótékony vagy vallásos célnak. Sz. M.

zsidó. Ezt az áldást már most — ami nagyon figyelemre-méltó — nem maguktól mondják el a kohaniták. Az előimádkozó *szavanként* mondja elő a szöveget és a kohaniták szavanként mondják utána. Nem tűnt-e ez fel önöknek?

A különös intézkedést azzal magyarázzák némely auktorok, hogy volt idő, midőn a kohaniták tudatlansága oly fokot ért el, hogy maguktól nem tudták elmondani a szép bibliai áldást, hát segítségükre jöttek és megbízták az előimádkozót, hogy szavanként mondja elő nekik a szöveget. Hát ezt bajos okul elfogadni. Mindössze 15 szóból álló szövegről van szó s ezt ne tudták volna elsajátítani a kohaniták, tudván, hogy az áldásmondás az ő fenséges joguk? Nem is ez az ok. Hanem oka annak, hogy az előimádkozó, ki nem is kohanita, *ki nem is lehet* kohanita, mert ha az, akkor ott kell hagynia a pulpistust és oda kell állania a kohaniták közé, — oka annak tehát, hogy az előimádkozó vigyázva, szavanként mondja elő a kohanitáknak az áldás szövegét, az, hogy nem akarták, hogy a fenséges aktus esetleg *rendetlenül* folyjék le. Az egyik kohanita lassu beszédű, a másik gyors előadásu, ami arra vezethetne, hogy az egyik csak az ötödik szóig jutott el, mikor a társa már a tizedik felé jár, a harmadik azalatt a nyolcadik ígét hangoztatja s így tovább. *Rendet* akartak az előadásban, mert szentséges szent az a szöveg, azért kötötték meg a kohaniták előadását, adván melléjük, modernül szólva, karmestert, ki nem pálcával ugyan, de szavával dirigálja az áldástrecitáló kohanitákat.

Rátérek most az árvák Kaddisimájára, illetve annak előadási módjára. Önök tudják, mi az árvának a Kaddis. Abba önti lelkét, abból meríti vigasztalását. Sújtott az Ur keze, de azért „jiszgaddal ve-jiszkaddás semé rabo“, magasztaltassék és szenteltessék meg az Ő nagy neve. A világot ő teremtetten olyannak, amilyen (beclema di bero chireuszé), bele kell tehát törödnünk a változtathatlanba. Int különben a remény, hogy eljön az idő, a boldogság égi korszaka, mikor a fájdalom megszűnik, a seb begyógyul, a veszteség megtérül és aki után a sziv oly kimondhatatlanul vágyik, azzal újból egyesül; mert eljön az isten országa (vejamlích malechussé).

Az ősrégi imát, mely főfohásza volt a zsidóknak már harmadfél ezer esztendővel ezelőtt, ami magyarázza sok arameus elemét, minthogy a babyloniai fogságból visszatért zsidóság arameusul, illetve babyloniai nyelven beszélt, — egyszerűen „Szent“-nek „Kaddis“-nak nevezték el. Elmondották minden alkalomból és megtették a szülőiket vesztett gyermekek imájának, azaz a szentnél is szentebbé tették. Hisz árva mondja el elköltözött anyjáért, atyjáért. De miként mondja el ezt a többszörösen szent imádságot? Figyeljük meg csak, különösen olyan imaházban, ahol sok a Kaddistmondó árva.

Micsoda hangzavar! Az egyik vágat, rohan előre, a másik kapkod, dadog, mert csak mostanában árvult el, még nem gyakorolt szegény a Kaddis-mondásban. Zavarja, hogy a másik már az ima végén jár, míg ő csak az első részletnél tart, abbahagyja tehát a közepét, hogy magára ne maradjon. A közönség sem teljesítheti kötelességét.

Pedig fontos, hogy a hallgatóság a Kaddisra feleljen. De hogy teheti ezt, mikor az egyik azt a részt mondja, melyre Amennel kell felelni, a másik ott jár, ahol „Berich Hu“ a válasz s a harmadikra meg „Jehé semé rabo“-val kell reflektálni?

Szépen kérem azért Önöket, nagytekintetű előljárók, tisztelendő atyák: vigyenek harmoniát, vigyenek méltóságot az árvák Kaddismondásába. Ott a kohaniták áldásmondásának a mintája. Adják ki a parancsot, hogy *az árvák imáját mondja elő az előimádkozó szavanként és az árvák mondják utána szavanként*.

Ne ijedjenek meg attól, hogy ez új rend volna. Hisz csekélység az egész és mitsem változtat a rituson. Meg aztán, ami jó és szép, annak nem árt az, hogy új. Hogy nem hivatkozhatunk mintákra, az igaz, de még ez sem baj. Hány helyes és szép dolgot vettünk már át a külföldről, tanuljon egyszer valamit a külföld mitőlünk.

H I R E K.

Magyarország gazdasági fejlődése.

Szterényi József kereskedelemügyi volt államtitkár a múlt héten előadást tartott a fővárosban Magyarországnak az utolsó négy évtizedben való gazdasági fejlődéséről. Számadatokkal dolgozott. Ugyszólván nyersanyagot nyújtott. Tendenciát nem követett, ha csak azt nem tekintjük tendenciának, hogy bizonyítani akarta, miképpen Magyarország az elmúlt négy évtizedben erőteljes gazdasági fejlődésnek indult. Ez a tény azonban le nem tagadható. Minden néven nevezendő tendencia nélkül, magukból a számadatokból világlik ki meggyőző erővel.

Persze, persze ez fáj a reakció embereinek. Meg is kezdték a jajveszékelést, hogy Szent László és Nagy Lajos idejében Európaszerte hiresek voltak a magyarok gazdagságukról, most pedig — koldus-nemzet vagyunk. Igazán, nem rossz. Pusztán a földbirtok értéke az utolsó négy évtized alatt 7.5 milliárd koronával emelkedett. Az állam tiszta vagyona 1870—1907. közt másfél milliárddal növekedett. Vasutaink személy- és áruforgalma nagyobb mérvű fejlődést mutat, mint Ausztriáé. Állat-exportunk értéke több mint 300%-os emelkedést bizonyít. Egyes iparágak termelése több ezer percentes növekvésről adhat számot (petróleumfinomító ipar 4545%, cukorgyártás 2278%). Pénzügyintézetek (nem a szövetkezetek) 656%-os gyarapodásról tanuskodnak. Posta-forgalmunk 940%-kal lett nagyobb. És ezekkel a tényekkel szemben szegényedéssről lefetyel — természetesen csak úgy hasból — a reakciós sajtó.

Miért: az a kérdés. Szinte fülünkbe ordít a felelet: azért, mert az a negyven év, mely az ország és lakossága gazdasági megerősödéséről ad számot, *egybeesik* avval a negyven esztendővel, amely a zsidóhitűeknek is lehetővé tette, hogy szunnyadó gazdasági erőiket, bilincsbe vert képességeiket kifejtsék. Ez az, amit a reakció elismerni nem akar s mivel annak a gondolatnak a fölvetésétől is irtózik, hogy ezekből az eredményekből a zsidóság joggal igényelheti a maga részét, inkább adja a Jeremiás szerepét, nem törődve avval sem, hogy a koldus-nemzetről szóló expektorációival többet árt az ország gazdasági érdekeinek, mint e gazdasági érdekeknek legveszedelmesebb ellensége.

Ilyesmivel azonban a reakció nem törődik. Ha törődött volna, Spanyolország sem jutott volna abba a helyzetbe, melyben ma sanyalódik. A reakciónak, főképpen a klerikálisnak, csak egy célja van: annak bizonyítása, hogy ő nélkülözhetlen. Minden más dolog mellékes. Hogy nyuzhasson, másokat akar megnyuzatni. Hogy szenvedélyeit kielégíthesse, hivei szenvedélyeit rombolásra, pusztításra költögeti fél. Most is azért kesereg az ország elszegényedéséről, azért ferdit, hazudik vakmerően, azért állít oly képtelenséget, hogy a magyar föld felénél nagyobb része *idegenek* tulajdona, mert ellensúlyozni, elmosni akarja azt a hatást, amit Szerényi pusztá számadatainak megismerése is minden gondolkodó olvasóban fölkelthet. Bár a telekkönyvi birtokterheknek forgalmát 1891—95-ben az esetek 3·63%-ában okozta árverés, 1908-ban pedig csak 2·56%-ában s bár a szerződés útján értékesített 76 41%-nyi birtoktest értéke 1891. és 1908. közt 84%, az árverések útján értékesítettek pedig csak 56%-kal emelkedett — ezt elszegényedésnek veszi. Hogy a termelésnek és munkának értéke nagyobb lett — a reakciónak az is elszegényedés.

A reakciónak ily furák a gazdasági elvei és nézetei. És ezeket a leghetetlenebb számtételekkel próbálja megtámogatni abban a hiszemben, hogy hiszen senki sem ellenőrzi. Tessék csak a tendencia nélkül összeállított, vagy a statisztikai munkákba foglalt adatokat számbavenni — azokból egészen más igazságok derülnek ki, mint amit a reakció hirdet. Azokból az szökik a szemünkbe, hogy Magyarország gazdasági fejlődése és vagyonosodása éppen arra a 40 esztendőre esik, amelyben úgy a gazdasági, mint a politikai életben a liberalizmus volt az ur és az emancipáció lehetővé tette, hogy a zsidóhitű lakosság gazdasági erőit kifejtse.

— **Lesujtó kritika a néppártról.** Rudnay Alajos, prépost, a győri egyházmegye kiváló papja, volt bánhidai plébános „Az Ujság” m. vasárnapi számában lesujtó kritikát mond a néppártról. Egyházi ember léte, nem törődve avval a terrorral, amelylyel a néppárt sajtóorganumai mindenkire, aki velük egy véleményen nincs, rátámadnak, férfias nyíltsággal ad hangot annak a fölfogásnak, amely a tisztább fővel gondolkodó kath. klerusban is kialakult. A cikket, mely sok tekintetben igazolja a mi álláspontunkat is, a következőkben ismertetjük: A néppárt helyzetét a legsivárabbnak tartja és ezt így indokolja: A párt orgánuma tömjénezte a püspököket, de ugyanakkor legkiméletlenebbül támadta a renitens plébánost, aki a néppárt egyedül üdvözítő tanainak be nem hódolt. Ellenmondások ütöttek tanyát a pártban is. Tisztességes és sikeres csak azon párt politikája lehet, amely programját, ígéreteit beváltani is képes, ez a mérték a néppárt termetére nem illik. A kath. autonómiát addig sürgeti, míg keze bizonyos püspöki kilincsre nem téved. Ott *ráütnek és ő elhallgat.*

Érdekes cikkét így végzi:

Nem, semmi szükségünk az olyan pártra, mely felfelé még az egérfutást is meghallja, de rögtön nagyot hall, mihelyt a szél fútyul. Bajaink panaszaink meghallgatását nem a néppárttól, hanem a becsületes vallásügyi kormányzat őszinte jóakarától, s a parlamenti többség érdeklődésétől várhatjuk csupán. Csak a politikai szinvakok gondolhatnak komolyabb sikerekrre oly parlamenti párt részéről, mely a *magyar intelligencia kilenctizedrészének rokonszenvét tizenöt év alatt sem tudta magának biztosítani*, sőt — valjuk be nyíltan — mely minden eszmét, amelyet fölvet, sürget és támogat, már ezáltal is *ellen-szenvenessé* tesz. Az ilyen csoportnak lehetnek pillanatnyi

sikerei, kivált zavaros parlamenti állapotok között, de hogy *tíz millió katolikus érdekeit hordozza vállain, erre igazán nem eléggé erős, sőt annál alkalmatlanabb, amennyivel kihívóbb már ittléte is a többi vallásfelekezet szemében.*

Tisztelet-becsület azon néppárti paptársaimnak, akik másképp gondolkoznak s úgy vélik, hogy katolikus egyházuknak tartoznak vele, hogy a néppártot még ma is fentartsák. *En ennek komoly okát felfedezni képtelen vagyok*, de mindenkinek politikai nézetét tisztelem. Hanc veniam damus, petimusque vicissim.

Ami az ó-liberálizmusmal való fenyegetést illeti, nyíltan kijelentem, hogy azok között a folytonosan piszkolt *ó-liberálisok között akárhány hithűbb és nemesebben gondolkozó katolikust látok*, mint a néppárt kicsiny, de *folyton marakodó és kiméletlenül személyeskedő* táborában.

Sapientia sat.

— **Az Orsz. Izr. Patronage-egyesület** pénzügyi és gazdasági bizottsága Székely Ferenc elnöklésével f. hó 23-ikán ülést tartott. Ezen elfogadták és letárgyalták az elnökség által előterjesztett pénzügyi szabályzatot. Bartos Kálmán dr. titkár ismertette az egyesület eddigi működését, amely szerint a fiatal egyesület eddig már mintegy 200 menhelyi gyermeket helyezett el zsidó gondozó szülőknél és a különböző hatóságok által hozzáutalt 25-nél több fiatakoruról gondoskodott. Az ezen ülést követő végrehajtó-bizottsági ülésén az elnökségnek több fontos előterjesztését fogadták el, melyeket a legközelebbi választmányi ülés elé terjesztenek. Szegeden várhelyi Rósa Izsó dr., mint a XXII. községkerület elnöke értekezletre hívta össze a kerülethez tartozó hitközségek képviselőit, melyen kimondták, hogy minden hitközségben megalakítják az egyesület helyi bizottságait. Pozsonyban és Szombathelyen is a zsidó társadalom mértékadó faktorai a közeli napokban alakítják meg a patronage-egyesület helyi bizottságait.

— **Strauss Oszkár egy beszéde.** Konstantinápolyból írják: Strauss Oszkár, az Egyesült Államok törökországi nagykövete, aki tudvalevőleg zsidó vallású, e héten Egyiptomba utazott, hogy ott Roosevelttel találkozzék. Utjában Szalonikiben megállapodott és itt a zsidóság pártalanul lelkes fogadtatásban részesítette. A grand-rabbin hosszabb beszédet intézett hozzá és Strauss rögtön válaszolt: „Törökország valaha régen épügy befogadta a mi spanyol őseinket — mondta — mintahogy ma befogad minden zsidót Amerika”. Strauss azután hevesen *kikelt az ellen, hogy a török zsidók ma is a spanyol nyelvet beszélnek.* „Ez kegyetlen irónia, — mondotta — hogy önök az őseik elnyomóinak nyelvét megőrizték. Önöknek hazájuk nyelvén kell beszélniök: törökül. Mi, amerikai zsidók, angolul beszélünk. Különben is — folytatta — ma már bizonyos, hogy *a zsidók áldása annak az országnak, ahol letelepednek.*” Strauss Oszkárt egész nap ünnepelték Szalonikiban és legalább tíz zsidó intézménynél tett látogatást.

— **A főispán előtt.** Csaba Adorján főispánnak Szatmáron a f. hó 17-én végbement beiktatását követő tisztelgéseken a statusquo hitközség küldöttségileg vett részt. Tagjai Jordán Sándor dr. főrabbi vezetése alatt ezek voltak: csengery Mayer Károly hitk. elnök, Scheiber Ferenc, Deutsch Mór, Haberkfeld G., Klein Vilmos, Lövy Miksa, Reiter Adolf, Rooz Gyula, Steinberger Éliás, Weisz Károly dr., Fekete S. dr., Braun Mór hitk. jegyző s még többen. A főrabbi üdvözlő beszédében többek között ezt mondotta:

A mi több ezredéves, viharezett felekezetünk tapasztalatból tudja, hogy kedvezőtlen politikai áramlatok idejében csakis az elfogulatlan liberálismustól áthatott s a zsidóság hazafias törekvéseit érdem szerint méltató vezérférfiak bölcsessége és jóindulatu példaadása képezik Istenei kívül legbiztosabb támaszunkat. S mi zsidók bizva bizunk, hogy az a *reakciós szellő*, mely a közelmúlt években szeretett hazánk közállapotait átjárta s bennünket, mint felekezetet is oly érzékenyen érintett, immár mulófélben van. A közeledő hajnalpirkadás egyik biztató jelét Mtsgd nemes egyéniségében s ama fenkölt kijelentésében látjuk, miszerint a felekezetek teljes és tökéletes békéjének fenntartását, istápolását vallotta egyik céljául.

A főispán a következőképen válaszolt:

Hálásan köszönöm szíves üdvözlésüket. Legyenek meggyőződve, hogy én a honi zsidóságban, amely külön nemzetiséget nem képez, a *magyar nemzetbe beolvadt teljesen egyenjogú testvéreket látok*. Nincs más különbség közöttünk, mint az, hogy más-más templomban imadjuk az Urat. Az önök hitközségénél még azt is értékelni tudom, hogy templomukba, a vallási tradíciókon kívül és mellett a magyar nyelvet is bevitték, ezzel is szolgálva a hazai kultúra szent ügyét. Ismételten köszönöm szíves megjelenésüket.

— **Főispáni beiktatás.** Folyó hó 14-én, hétfőn délelőtt történt meg Somogyvármegye új főispánjának, *Makfalvay Géza*, volt államtitkárnak ünnepélyes beiktatása, amelyet a testületek s hatóságok tisztelgése követett. A felekezetek sorában harmadiknak jelent meg Somogyvármegye s Kaposvár zsidósága *Kemény Samu* hitk. elnök vezetésével. A küldöttség megbízott szónoka *Herzog Manó* dr. főrabbi volt, aki határos beszédében többek közt így szólt:

Mint az állami s vármegyei közszolgálat egyik régi s alapos ismerője s megfigyelője Méltóságod kétségtelenül élénk figyelemmel kísérte azt az önzetlen tevékenységet, azt a hazafias munkásságot, amelyet a nemzetbe beleolvadni kész magyar zsidóság mindenütt, de kiváltképpen e vármegye területén évtizedek óta kifejtett s főleg az emancipáció s recepció óta hatványozott áldozatkészséggel kifejtteni legszentebb kötelességének ismeri. De egyben tudni fogja Méltóságod azt is, hogy ez a magyar zsidóság gyakran mily *súlyos közgazdasági viszonyok* között, mely *sérelmes mellőzések* közepette is hűségesen vette ki részét abból a nagy és szent munkából, amely a nemzeti állam-eszme kiépítését s a kulturális vívmányok megteremtését célozta. Kérjük azért Méltóságodat, hogy abban a nagy-kiterjedésű hatalmi sphaerában, amelyben a mai naptól fogva áldásosan munkálkodnia adatott, minket zsidókat azzal a jóindulattal s azzal a szíves készséggel támogatni kegyeskednék, amelyre azok Méltóságod kristálytisztá jellemét s pártatlan igazságszeretetét ismerve, joggal számot tarthatnak és lehetőleg segédkezet nyújtani abban, hogy a zsidó-autonómiát betetőző *országos szervezetet* mielőbb elérhessük.

A beszédre az új főispán igen szívélyesen felelt, biztosította a küldöttséget arról, hogy ami tőle telik, mindig szívesen fog érdeklődni a zsidóság ügyeiért, mert hosszú tapasztalatból tudja, hogy „*semmiféle felekezet nem tett a magyarságnak oly értékes szolgálatot az utolsó évtizedekben, mint a zsidóság*.” A hitk. elnök és főrabbi azután részt vettek az installációt követő társasében. A hitközségi elöljáróság legelső gyűlésében jegyzőkönyvi elismerést szavazott a főrabbinak tapintatos s a zsidó felekezet álláspontját méltóan kidomborító beszédeért.

— **Az Orsz. Izr. Patronage-egyesület a vidéken** nagyon szépen hódít. Nemcsak alapító tagjai szaporodnak áldozatra mindig kész felekezeti testületeinkben, hanem a

munka egy részét átvállaló vidéki fiókok is egymás után alakulnak. A lefolyt héten Szatmáron és Érsekújvárot alakult meg a helyi bizottság, Jászárokszálláson pedig ily célból megindult az akció.

Szatmáron folyó hó 20-ikán történt meg az alakulás. A központ küldötte megmunkált talajra talált, melyet *Jordán Sándor* dr. főrabbi buzgón készített elő. Az alakuló ülésre csengeri *Mayer Samu* dr. vezetése alatt többen hívták meg és kísérték el *Jordán Sándor* dr. szatmári főrabbit és a központ küldöttjét *Breuer Soma* nagykáti főrabbit. Az alakuló ülésen képviselve volt a stquo hitközség, a chevra kadisa, a népkonyha, a nőegylet, a fillér-egylet és a felruházó egyesület. Az alakuló közgyűlést *Jordán Sándor* dr. nyitotta meg s miután a patronage céljaira emelkedett hangon rámutatott, a központ küldöttének adta át a szót, aki hatásos propaganda-beszéddel buzditott az akció mellett. A fiók elnökévé csengeri *Mayer Samu* drt választották meg, aki a tisztséget elfogadván kifejtette, hogy azon lesz, miképen a szatmári fiók intenzív munkálkodásával kiemelkedjék. A további választások eredménye ez: Társelnök: *Jordán Sándor* dr; pénztáros: *Szőke Béla*; ellenőrök: *Blum László* és *Fuchs Bertalan*; orvosok: *Fekete Samu* dr., *Weisz Károly* dr., *Keller Gyula* dr., *Melchner Vilmos* dr. és *Fried Lipót* dr.; jogtanácsosok: *Benedek József* dr., *Fischer József* dr.; jegyző: *Braun Mór* hitközs. kántorjegyző. Bizottsági tagok: *Kelemen Samu* dr. orsz. képviselő, *Klein Vilmos* és *Mayer Károly*, *Teitelbaum Hermann*, *Frieder Adolf* dr., *Reiter Béla* (orth.), *Fried Emil*, *Schwarz Albert*, *Reiter Mór* (orth.), *Reiter J.*, *Scheiber Ferenc*, *Deutsch Mór*, *Jónap Miksa* (orth.), *Emerich Tivadar*, *Reiter Adolf*, *Ifj. Freund Samu* (orth.), *Netter Kálmán*, *Bárány Samu*, *Stern Jakab*, *Weisz Albert*. Ezután megalakították a hölgybizottságot. Elnökök lettek: *Rooz Samuné*, *Lövy Miksáné*, dr. *Jordan Sándorné*, *Klein Vilmosné* és *Beer Simonné*. Bizottsági tagok lettek: özv. cs. *Mayer Salamonné*, cs. *Mayer Samu* dr.-né, *Klein Vilmosné*, *Krassó Miksáné*, *Reiter Jakabné*, özv. cs. *Mayer József* dr.-né, *Deutsch Mór*né, *Fried Emilné*, *Markovics Mihályné*, *Scheiber Ferencné*, *Bárány Samuné*, *Rooz Gyuláné*, *Mandelbaum Samuné*, *Spiegel Ferencné* és *Erdélyi Miksa* dr.-né. Ezután *Jordán Sándor* dr. bejelentette, hogy a hitközség, a chevra kadisa s a helyi zsidó jótékony egyesületek később megállapítandó hozzájárulási összegekkel testületileg lépnek a tagok sorába. A jelenvoltak valamennyien aláírták a gyűjtőívet. *Klein Vilmos*, mint örökös tag, 1000 K-val és *Mayer Samu* dr., mint alapító tag, 200 K-val lépett be. Orthodox részről 60-an írták alá a gyűjtőívet s a megfelelő támogatást a helyi pénzügyintézetek is kilátásba helyezték. Az alakulás után *Mayer Samu* dr. az ügy felkarolói részére fényes ebédet adott. Örömdetes jelenség, hogy a nemes cél szolgálatára ezuttal mindkét felekezeti pártáryalat egyesítette erőit.

Érsekújvárt az alakulást megelőzőleg, február 16-án *Guth Jenő* dr. a kongr. hitközség elnöke a kongr. izr. elemi iskola és a zsidó polg. iskola tanerőinek bevonásával értekezletre hívta össze a helyi zsidó-egyesületek vezetőit s *Richter Zsigmond* főrabbi, valamint az egybehívó buzditó beszédére már akkor megállapodtak abban, hogy a mozgalomhoz csatlakoznak. Az alakulás f. hó 22-én történt meg, miután a központ küldöttje, *Breuer Soma* nagykáti főrabbi már 14-ikén Érsekújvárt járt, hogy az alakulást előkészítse. A gyűlés színhelye a városháza díszterme volt, ahol a kongr. hitközség elöljárósága és képviselőtestülete, a chevra kadisa elnöksége és választmánya, az izr. nőegylet, a fillér-egyesület képviselői, a Maskil el Dol betegsegítő egyesület elnöksége és választmánya, a tantestületek és számos érdeklődő jelentek meg. Az alakuló gyűlést *Richter Zsigmond* főrabbi nyitotta meg. A patronage szép

céljairól szólott szívhez szólóan. Utána *Guth Jenő* dr. hitk. elnök szólott lendülettel. Majd *Breuer Soma*, mint a központ küldötte tartotta meg lelkes, buzdító beszédét. Ezt követte a hitk. elnök jelentése, aki közölte, hogy hitközsége, a chevra kadisa, a nőegyesület s a Maskil el Dol betegsegítő egyesület egyenkint 200 K alapító és 20 K évi tagdíjjal, a Filler-egylet pedig 200 K alapító és 10 K évi tagdíjjal az egyesület kötelékébe lépnek. A taggyűjtő iverket 60-an irták alá. — Ezután megválasztották a tisztikart: Elnökök: *Richter Zsigmond* főrabbi, *Guth Jenő* dr. hitk. elnök, *Klein Albertné* nőegyleti elnök; alelnökök: *Freund Benőné*, dr. *Roth Sándorné*, *Stuk Ármin*, *Winter Mór* dr., *Adler Samu*, *Singer Józsefné*, *Kurzweil Gáspárné*, *Drechsler Alajos*, *Klein Jakab*, *Neumann Izidorné*, *Fuchs Herman*, *Neuhausz Gyula*, *Fischhof Károly*, *Neuwald Gábor* és *Singer József*; pénztáros: *Goldstein Herman*; jegyző: *Csajági Lipót*. A hölgybizottság tagjai: dr. *Fischhof Károlyné*, dr. *Stuk Gyuláné*, *Richter Zsigmondné*, *Deutsch Mihályné*, dr. *Guth Jenőné*, *Schwitzer Rezsőné*, dr. *Winter Mórné*, *Korányi Erzsébet*, özv. *Neufeld Gusztávné*, *Freund Lipótné* és *Gombos Ferencné*. A férfibizottság tagjai: *Török Vilmos* dr., *Drechsler Fülöp*, *Roth Jenő*, *Grünfeld Adolf*, *Frank Ármin*, ifj. *Stern Jakab*, *Barta Leó* dr., *Braun Arnold*, *Donáth Zsiga*, *Fodor József*, *Kohn Zsigmond*, *Graf Adolf*, *Décsi József*, *Heller Miksa*, *Pollák Vilmos*, *Neuhausz Ignác*, *Vadász Ferenc*, *Singer Leó*, *Herz Illés* és *Gombos Ferenc*. A választás eredményének közlése után *Breuer Soma* az elhagyott zsidó gyermekek elhelyezésének módját ismertette. *Kurzweil Gáspárné*, *Drechsler Alajos* iskolaszéki elnök, *Róth Jenő* ig. tanító pedig a maguk és a hatáskörükbe eső tényezők támogatásáról biztosították az új egyesületet. Az ülést *Guth Jenő* dr. hitk. elnök rekesztette be. Az orthodoxok Érsekújvárt az akciótól távol tartották magukat.

Jászárokszálláson Elfer Jakab hevesi főrabbi szerzett hiveket az izr. patronage-egyesület számára. F. hó 20-ikán járt a községben és buzdító beszéde nyomán oly méltó érdeklődés támadt, mely rövid időn belül megteremti a helyi bizottságot. Ugyanitt említjük meg, hogy a napokban orth. filler-egyesület alakult Nyitrán, mely a patronage föladatait is céljai közé vette.

— **A Szabolcsi Miksáné nevéreől nevezett alapítvány**, melyet a főváros VIII—IX. kerületének izr. nőegyesülete létesít elhunyt alelnöke emlékének megtisztelésére, szélesebb körökben kelt érdeklődést. Az az intenció, aminek, mint előző számunkban irtuk, *Adler Illés* dr. pesti rabbi hozzánk intézett levelében hangot adott, a jószívekhez szolgált és fölemelő formák közt készül érvényre jutni. Erre vall három pénzküldemény, melyet a héten kaptunk. Az egyiket — 25 K-át — dr. *Vázsonyi Vilmos* volt orsz. képviselő neje, a másikat — szintén 25 K-át — *Pollákné Frisch Adél*, a tapolcai izr. nőegyesület elnöke, a harmadikat — ugyancsak 25 K-t — egy ismeretlenül maradni kívánó urnő A. B. C. D. néven juttatta hozzánk. Készséggel nyugtatjuk s adjuk át rendeltetésének.

— **A gyermekágyas otthon.** *Csepeli Weisz Manfréd* elhunyt neje emlékének megörökítésére harmadfélszázezer korona költséggel gyermekágyas otthon alapítványt létesített, melyet a pesti izr. nőegylet kezére bízott. Az alkotás már teljesen kész és f. évi április hó 4-ikén adják át rendeltetésének. Az intézmény, ha felekezeti kezelésben van is, nem mondható kizárólagosnak. Lebetegedéseket váró szegény asszonyok valláskülönbség nélkül vehetik igénybe, ha kérvényüket a pesti izr. nőegyesület irodájában

(VII., Kertész-utca 36.) vagy a gyermekágyas otthonban (Bókay-tér 4.) benyújtják.

— **Halálesetek.** Súlyos csapás érte *Stiller Mór* dr.-t, a pesti hitközség oktatásügyi előjáróját, az országos híri, nevezetes jogtudóst, a vaskoronarend lovagját. Hitvesét, szül. baranyavári *Ullmann Saroltát*, akivel négy évtizedet töltött boldogságban, elszólította mellőle az Ur rendelése. Mindössze 59 évet élt, nemes életfelfogással, családjá határtalan szeretetében. A társadalomban előkelő szerepet töltött be és részese volt sok emberbaráti munkának. A mélyen sujtott férj és gyermekeik gyászában a vezető pozícióban álló rokonság és a főváros társadalmának színe-java osztozik. A megboldogult nagy asszony egyik gyermeke *Grosz Gyula* dr. kórházi igazgató-orvosnak, a másik *Oláh Dezső* dr. főv. biz. tagnak a felesége. A végtisztesség f. hó 22-ikén folyt le a gyásznak és részvétnek ama keretei között, melyek a pihenni tért urinót társadalmi helyzeténél és egyéni tulajdonságainál fogva méltán megilletik. Lelkivilága gazdag voltát, élete nemes tartalmát *Kohn Sámuel* dr. pesti főrabbi méltatta szívhezszólóan.

Nagel Adolf, budapesti nagykereskedő, f. hó 22-ikén élete 71 évében jobblétre szenderült. Uttörő munkát végzett Magyarországon. A zsák és ponyvakölcsönzést honosította meg, amely kereskedelmi ág majdnem négy évtized alatt hatalmas lendületet vett és a textilipar fejlesztéséhez és foglalkoztatásához is nagy mértékben járult hozzá. E részbeli érdemeiért az Országos Iparegyesület kétszer tüntette ki. Nyomdokain vidéken és a fővárosban több vállalat létesült. De nemcsak a gazdasági életben, hanem az emberbaráti munkában és a hitélet terén is számottevő tényező volt. A szegedi árviz alkalmával emberfölkötő erővel vett részt a mentés munkálataiban, amiért a kormánytól elismerést is kapott. Munkásait, alkalmazottait soha sem használta ki, mindig atyai jóakarójuk volt és 600 alkalommal gondolt most fájó szívvel a veszteségre. A szegények „biztosra” mentek hozzá. Tehetségén túl is szívesen támogatta őket. Nemes vallásos életet élt. Gyermekeit, akik közül az egyik Newyorkban orvos, a többi pedig előkelő családokban teljesíti női hivatását, mind jámboroknak nevelte. Elhunyt széles körökben keltett igaz részvétet, ami f. hó 22-ikén végbement végtisztességén is megkapó módon nyilatkozott meg. *Kossuth Ferenc* volt keresk. miniszter levelben kondoleált. A temetésen pedig megjelentek *Vogel* tábornok, *Visontai Soma* dr., *Rosenberg Gyula* dr., *Hentaller Lajos* volt orsz. képviselők, a román konzul, a tőzsde meg a kereskedelmi és iparkamara képviselői, számos bankigazgató és más kitünőségek. A bucsubeszédet, mely a megboldogult értékes életét és mély vallásosságát méltatta, *Fischer Gyula* dr. pesti rabbi mondotta nagy hatással. A gyászszertartás énekrészeit *Lazarus* főkantor karkisérettel látta el.

— **Hymen.** *Borsodi Lajos* dr. nagybecskereki ügyvéd, *Klein Mór* dr. ottani főrabbinak fia és *Kiss Arnold* dr. budai főrabbinak öccse, aki ügyvédjelölt korában egy verskötetével is figyelmet keltett, feleségül vette Nagybecskereken *Hirtenstein* Manó nagybecskereki kereskedő leányát, *Frida* kisasszonyt. A fiatal pár frigyét fényes násznép jelenlétében a vőlegény édes apja megkapó módon áldotta meg.

Steiner Szidikét, *Steiner Adolf* buziási rabbi leányát, eljegyezte *Kaufmann Dezső* soroksári nyomdatulajdonos.

Schwarz Jakab bornagykereskedőnek, a tatai hitközség alelnökének leányát, *Margitot*, eljegyezte *Kellner Dezső* a magyar agrár- és járadék-bank tisztviselője Budapesten.

Találmányok

szabadalmazását, védjegyek és ipari minták beajstromozását minden államban szakszerűen végzik.

Neufeld Armin és Fenyő Henrik hítes szabadalmi ügyvivők

Budapest, VIII. kerület, József-körut 8. szám.

— **Halálozás.** *Kulpin* Jakab, csabai nagykereskedő, f. hó 18-ikán 55 éves korában elhunyt. A kereskedők vezérüket és mintaképüket tisztelték benne, akinek jó híre az ország határain is tuljárt. Jámbor, jótévő ember volt. Halálát megelőzőleg is templomban volt a péntek esti istentiszteleten. Mikor lefeküdt rosszul lett és meghalt. Jótékonyágát nem csak alkalmi segítség nyújtásával gyakorolta, hanem kis existenciák fölsegítésével is. A haláleset híre a csabai kereskedők a gyászoló családnál testületileg fejezték ki részvétüket. A temetés vasárnap d. u. nagy részvéttel ment végbe.

Előfizetési felhívás.

Azokat a tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése

1910. évi április 1-én lejár,

szintugy azokat, akiknek előfizetése előbb járt le, tisztelettel felkérjük, sziveskednének előfizetésüket megújítani, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék. **A kiadóhivatal.**

Naptár:

Vasárnap (1910. március hó 27.) 5670. Második-Ádár hó 16-ika. Hétfő 17-ike. Kedd 18-ika. Szerda 19-ike. Csütörtök 20-ika. Péntek 21-ike. Szombat 22-ike. *Sabbath-poroh.* Hetiszidra: Semini. (Mózes III-ik könyve 9-ik fejezetének első versétől a 11-ik fejezet 17-ik verséig. Haftóra: Vájhí devár Hássém. (Ezekiel 36-ik fejezetének 16-ik versétől a 38-ik verséig.)

KRISTÁLY -forrás

szénsavval telített ásványvíze hasznos ital étvágyzavaroknál és emésztési nehézségeknél. A legtisztább és legegészségesebb asztali és borvíz. Hathatós szomjcsillapító. Övszer fertőző betegségek ellen. Orvosi rendellet szerint egy melegített pohárral igyék éhgyomorra.

Kíváncsiakra töltésnélküli Szt. Lukácsfürdő Kutvállalat BUDÁN
∴ töltést is szállít a

Közgazdaság.

— A Magyar Általános Hitelbank f. hó 19-én délelőtt gróf Zichy Nándor elnöklésével tartotta meg negyvenkettedik évi rendes közgyűlését. Gróf Zichy Nándor elnök megemlékezett báró Kornfeld Zsigmondnak, az intézet sok éven át volt nagynevű vezetőjének, valamint Lukács Antal igazgatósági tagnak elhunytáról. A közgyűlés elhatározta, hogy báró Kornfeld Zsigmond emlékét jegyzőkönyvben megörökíti és nevére segítő-alapot létesít százezer koronával. A múlt évről szóló üzleti jelentés tárgyalásánál Hacsak Géza részvényes több kérdést intézett az igazgatósághoz. Ullmann Adolf vezérigazgató felvilágosítása után kéri a közgyűlést, hogy térjen a napirendre. A közgyűlés ezt az indítványt egyhangulag elfogadta. A felügyelő-bizottság jelentésének tudomásul vétele után a közgyűlés elfogadta az igazgatóság indítványait a tiszta nyereség hováfordítására nézve és úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak megadta a fölmentvényt. Peterdy

Lajos részvényes örömeinek ad kifejezést, hogy a bank élére oly kiváló férfiú került, mint Ullmann Adolf vezérigazgató. A közgyűlést ezután a választások megejtése céljából felfüggesztik. A választások megejtése után dr. Márfy Albin jelenti, hogy 2615 szavazatot adtak le és egyhangulag az igazgatóság tagjaiul öt évre Barca Károly, Blum Gyula, gróf Cziráky Antal (uj), Herz Gyula, Mérey Sándor, Ohrenstein Henrik (uj), örgróf Pallavicini Ede, báró Radvánszky Géza, Strasser Sándor, Ullmann Adolf és gróf Zichy Nándor választottak meg. Ugyanannyi szavazattal megválasztották a felügyelő-bizottságba egy évre Ahsbahs Leó lovag, Havassy Dezső, Huszár Adolf és Kerntner Ferenc.

— A Triesti Általános Biztosító Társulat

(Assicurazioni Generali) f. évi március hó 17-én tartott 78-ik közgyűlésén terjesztettek be az 1909. évi mérlegek. Az előttünk fekvő jelentésből látjuk, hogy az 1909. december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 1.034.103,236 korona és 09 fillért tettek ki és az év folyamán bevett díjak 45.594,164 korona és 37 fillérre rugtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaléka 20.902,175 korona 14 fillérrel 304.144,877 korona 43 fillérre emelkedett. A tüzbiztosítási ágban, beleértve a betörés- és tükörüveg biztosítást a díjbevétele 18.260,118,363 korona biztosítási összeg után 30.032,501 korona 57 fillér volt, miből 11.650,831 korona 96 fillér viszontbiztosításra fordított, úgy, hogy a tiszta bevétel 18.381,669 korona 61 fillérre rugott és ez összegből 13.658,715 korona 83 fillér mint díjtartalék minden tehertől menten jövő évre vitetett át. A jövő években esedékessé váló díjkötelezvények összege 127.799,977 korona 76 fillér. — A szállítmánybiztosítási ágban a díjbevétele kitett 3.851,471 korona 90 fillért, mely a viszontbiztosítások levonása után 1.772,890 korona 57 fillérre rugott. Károkért a társaság 1909-ben 38.550,375 korona 41 fillért és alapítása óta 977.344,967 korona 32 fillért fizetett ki. E kártérítési összegből hazánkra 192.489,457 korona 63 fillér esik. A nyereség-tartalékok közül, melyek összesen 24.677,880 korona 19 fillérre rugnak, különösen kiemelendők: az alapszabályszerinti nyereség-tartalék, mely 6.300,000 koronát tesz ki, az értékpapírok árfolyamingadozására alakított tartalék, mely az ideai átutalással együtt 15.336,461 korona 71 fillérre rug, továbbá felemlítendő a 160,000 koronára rugó kétes követelések tartaléka és az ingatlan tartalék, mely az ideai átutalással 1.621,418 korona 48 fillért tesz ki. Részvényenként 600 arany frank osztalék kerül kifizetésre. A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek első rangú értékekben vannak elhelyezve, az ideai átutalások folytán 346.151,371 korona 42 fillérről 366.829,741 korona 68 fillérre emelkedtek, melyek következőképpen vannak elhelyezve: 1. Ingatlanok és jelzálog követelések 77.884,424 korona 11 fillér. 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 31.094,716 korona 81 fillér. 3. Letéteményezett értékpapírokra adott kölcsönök 3.609,138 korona 57 fillér. 4. Értékpapírok 237.547,914 korona 18 fillér. 5. Követelések államoknál és tartományoknál 9.372,603 korona 39 fillér. 6. Tárca váltók 581,948 korona 79 fillér. 7. Készpénz és az intézet követelése a hitelezők követeléseinek levonásával 6.738,995 korona 83 fill. Összesen 356.829,741 korona 68 fillér. Ezen értékekből 71.5 millió korona magyar értékekre esik. Az Assicurazioni Generali a múlt évben a „Minerva” általános biztosító részvénytársaságot alapította meg Budapesten, mely társaság a kezességi és óvadék-, valamint az eltulajdonítás, lopás, hűtlen kezelés és sikkasztás elleni biztosítást, nemkülönben a versenylovak, teliverek és más értékesebb tenyészállatok biztosítását vezette be mint új ágazatokat hazánkban.

— **A Magyar Vasuti Forgalmi Részvénytársaság** ma tartotta Mándy Lajos nyug. miniszteri tanácsos elnöklete alatt XIV. rendes közgyűlését, melyen 18.375 részvény 735 szavazattal volt képviselve. Az igazgatóság jelentése szerint, dacára a rossz termésnek, mely gazdasági életünk más terein erős visszahatást okozott, a kocsibérleti üzlet kedvező maradt és kocsiállományának legnagyobb része több évre bérbe van adva. Intenzív tevékenységet fejtett ki a társaság a különleges kocsibérület körül is és tartánykocsiállományát több éves bérüzletek alapján megfelelően szaporította. A társaság helyiérdekű és közuti vasutai általánosságban jól fejlődtek s több kilátásba vett építési és villamosítási terv jutott megvalósulásához közelebb. Ugyancsak kielégítő fejlődést mutattak fel a villamtelepek is a lefolyt évben. Ami a társaság érdekköréhez tartozó külföldi alapításokat illeti, kiemeli a jelentés, hogy azok a hozzájuk fűzött várakozásokat teljes mértékben igazolták, amennyiben ezek a vállalatok a múlt évben is felette kedvező eredményeket értek el. A felügyelő-bizottság jelentésének felolvasása után a közgyűlés elfogadta az igazgatóságnak javaslatát, mely szerint az 1909. üzletévre 13% (26 korona) osztalékot fognak részvényenként kifizetni. Az igazgatóságba galgóci Schober Albertet ismét beválasztották. Az osztalékszervényt Budapesten: a Wiener Bankverein magyarországi fióktelepe (V., Nádor-utca 4.) és Bécsben: a Wiener Bankverein (I., Herrengasse 8.) f. hó 22-től kezdve kilizeti.

— **A Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaság** Budapesten folyó hó 19-én tartotta meg tizenhetedik rendes évi közgyűlését ormódi Ormódy Vilmos elnöklete alatt. A felolvasott évi jelentés konstatálja, hogy a múlt év igen kedvező eredménnyel záródott. A díjbevétel a balesetbiztosítási ágazatban 2,029.394 korona 67 fillér, a tűzviszontbiztosítási ágazatban 417.577 korona 53 fillér és a népbiztosítási ágazatban 540.628 korona 87 fillért tett ki. Véglegesen rendezett károkért a viszontbiztosítási rész levonása után valamennyi ágazatban 772.755 korona 10 fillér kifizettetett, míg függőben levő károkra 263.134 korona 03 fillér helyeztetett tartalékba. A társaság biztosítási alapja a számadási év végén 3,690.036 korona 61 fillért tett ki. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság együttes indítványa, hogy az 1909. évi 188.179 korona 28 fillért tevő össznyereségből osztalékul minden részvény 17. sz. szervénye után 16 korona = 8%, azaz összesen 80.000 korona fizetessék ki, a közgyűlés által egyhangulag elfogadtatott és elhatározott, hogy az alapszabályszerű igazgatósági tantiémek levonása után fennmaradó 89.893 korona 56 fillér a tartalékalap gyarapítására fordíttassék. A felmentvény megadása után dr. Beck Lajos az igazgatóságba egyhangulag beválasztatott.

— **Az „Anker” élet- és járadék-biztosító-társaság** (Magyarországi igazgatóság, Budapest, V., Erzsébet-tér 13.) 1910. február havában benyújtott a társaságnál 1155 ajánlat 7,564.711 K biztosított összegre és kiállított 1353 kötvény 8,797.702 K összegre. Díjak fejében bevett a társaság 2,029.852 K-át elérés és elhalálozás folytán kifizetett 392.838 K-át. A január-február két havi időszak alatt benyújtott ajánlat 19,481.045 K-ra és kiállított 2374 kötvény 17,613.080 K-ra. Ugyanezen időszakban díjakért 4,059.852 K-át vételezett be a társaság, elérés és halálesetek folytán pedig 1,237.597 K-át fizetett ki. A társaság vagyona 1908. december 31-én 178 millió K, biztosítási állomány 550 millió K, halálozások és esedékessé vált elérési biztosítások folytán a társaság fennállása óta 365 millió K fizetett ki.

* **Első Leánykiházasító Egylet m. sz.** Gyermekek- és életbiztosító intézet. F. évi március hó 20-án tartotta ez az intézet 47-ik rendes közgyűlését a számosan megjelent tagok élénk részvétele mellett. Dr. Wittmann Mór alelnök megállapítván a közgyűlés határozatképességét, megnyitja a közgyűlést. Jelenti, hogy az agg elnök gyengélkedése miatt a közgyűlésen, melyet 41 év óta vezetett, részt nem vehet és átadja a közgyűlésnek az elnök üdvözlését. — A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére kiküldettek: Gross Simon és Hazai Hugó urak. Az előterjesztett mérlegből és jelentésből kitűnik, hogy az elmúlt üzletév is kedvező volt, amennyiben 2,080.100 korona összegű biztosítással többet kötöttek, mint az előző évben és hogy a biztosított tőkeösszeg a kifizetett esedékességek levonása és az állomány szigorú rostálása után 69,878.073 korona 14 fillérre emelkedett. A díj- és mellékilletékek bevétele 3,529.288 korona 65 fillérre, a kamatjövedelem értékpapírok és bankbetétek után 581,626.81 K-ról 622.787 korona 81 fillérre és a három intézeti ház bérjövödelme 110,963.55 K-ról 111.109 korona 04 fillérre emelkedett. Különböző esedékes biztosítási összegek címén a feleknek az elmúlt évben 1,140.219 korona 92 fillért fizettek ki. A díjtartalék 14,892,514.43 K-ról 16,032.734 korona 35 fillérre; a jutalék-főlemelési tartalék 471,114.13 K-ról 502.716 korona 21 fillérre, a külön tartalék 227,246.08 K-ról 258.848 korona 16 fillérre emelkedett; a biztosítási alap változatlanul megmaradt 200.000 korona összegben. A 9,703.288 koronára rugó érték-papírállománynál 43.268 korona árfolyam-nyereség mutatkozott, mely összegből egy új árfolyamkülönbözeti tartalék alakítottatott díjvitelekért, kincstári illetékért, 1910. évre előre fizetett házbérekért és függő károkért pedig 246.646 korona 87 fillér tartalékba helyeztetett, a szerzési jutalékokra fordított 377.115 korona 92 fillért teljesen a folyó számla terhére helyeztetett kiadásba, az épületek és szerelvények számláiról pedig 38.357 korona 93 fillér iratott le. Az 1909. üzletév kezelési feleslege 63.204 korona 16 fillér, mely összeg két egyenlő részben a főlemelési és külön tartalékhoz csatoltatik. A hivatalnok nyugdíjalap javára, mely 305,652.44 K-ról 339.646 korona 49 fillérre emelkedett, a közgyűlés a hivatalnoki kar buzgó működésének elismerésül 6000 koronát szavazott meg. A mérleg vagyonszámlája 17,667.870 korona 08 fillérnyi összeget mutat ki, mely óvadékképes értékpapírokban, bankbetétekben és 3 nagy bérpalotában leli fedezetét. A jelentést és mérleget egyhanguan megalábolással tudomásul vették és a felmentvényt megadták. Miután Szirtes Ignác gimnáziumi tanár ur indítványára a távollevő elnöknek, az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak, valamint Kohn Arnold vezérigazgatónak és az egész tisztviselői karnak jegyzőkönyvi köszönetet és elismerést szavaztak, az elnök Dr. Wittmann Mór alelnök a közgyűlést berekeszti.

Reggelizés előtt fél pohár Schmidthauer-féle

Igmándi

keserűviz az elrontott gyomrot 2-8 óra alatt teljesen rendbe hozza. Használata valódi áldás gyomorbajosoknak székrekedésben szenvedőknek. Kis üveg 40 fill. Nagy üveg 60 fillér.

Kereskedők figyelmébe!

Nagy mellékjövedelmet érhetnek el, ha önmaguk, vagy megbizottjuk után vevőiknek könnyen elhelyezhető cikket ajánlanak vételre.

Szives ajánlatok Szabadka, postafiók 43. számra intézendők.

* **Dolgozni akaró fiatalember**, ki háromévi kereskedői gyakorlattal bir, gyermekek tanításában jártas és a magyar és német nyelvet birja, alkalmazást keres. Szives megkereséseket a kiadóba kér. „Szerényigényű” jelige alatt.

* **Dunai kirándulások.** Az idei korán beköszöntött enyhe tavaszi időjárás különösen alkalmas a közönség körében egyre kedveltebbé váló dunai hajókirándulásokra. Hogy e kirándulások minél kellemesebbek és kényelmesebbek lehessenek és a közönség ne legyen kötve a menetrend szerint járó hajók pontos indulásához, a Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság 1909-ben épült nagy aldunai termeszöszését az „*I. Ferenc József*“ gőzöst egynéhány hónapra Budapestre rendelte oly célból, hogy az akár egyeseknek, akár társaságoknak hosszabb-rövidebb utakra, illetve sétahajózásra, bármely időben rendelkezésre álljon. Az „*I. Ferenc József*“ gőzös egyik leggyorsabb járatu, legszebb és legkényelmesebb berendezésű személyszállító hajó a Dunán. Külön női termék, dohányzó, bármely időjárásnál jó kilátást biztosító, étkező terem, egy teljesen elkülöníthető, s minden kényelemmel felszerelt lakosztály, mosdóhelyiségek, fürdőszoba, elegáns külön utas fülkék; továbbá éjjeli tartózkodásra elkülönített női és férfi háló termék összesen 50 hálóhellyel stb. állanak a közönség rendelkezésére. A gőzös, melyen villamos világítás, gőzfűtés s egész hosszában sétafedélzet van, 900—1000 utas számára van berendezve, de szükség esetén 1200—1400 utas is elfér rajta.

* **A békéscsabai izr. hitközség** templomába a villanyvilágítást vezette be, minek folytán a régi, de majdnem új és jó karban levő *csillárok, candelaberek* és fali-karok eladatnak. Felvilágosítással szívesen szolgál Lerner Jakab hitk. titkár.

* **Kiadó vendéglő.** A trencsénteplenci fürdő igazgatósága a telepén levő nagyforgalmu helyen álló orth. *בשר* vendéglőjét kiadni óhajtja. Reflektánsok forduljanak a nevezett igazgatósághoz.

A kisvárdai orth. izr. hitközségtől.

Pályázat.

Fentírt hitközség pályázatot hirdet egy **jegyzői** állásra, mely f. é. május havában elfoglalható.

A fizetés évi **1500 kor.** Ezenkívül megállapodás szerinti díj a chevra kadisa jegyzői teendőinek végzéseért.

Megkivántatik a magyar és a héber nyelv birása és a jegyzői teendőkhöz szükséges tudás. Akik az elemi és polgári iskolában a hitoktatásra képesek, előnyben részesülnek. Ajánlatok — képesítő másolatokkal — alulírott hitközséghez legkésőbb április végéig küldendők.

Weishaus Ignác.
Jegyző.

Széll Mihály,
elnök.

A ceglédi izr. hitközség előljárástól.

Pályázat.

A ceglédi izraelita hitközség előljárástól a **másod-kántori** állás betöltése végett ezennel pályázatot hirdet.

Az állással egybekötött javadalmazás **1200 korona** évi törzsfizetés, természetbeni lakás, a sechita jövedelemnek felerésze és egyéb szokásos mellékjövödelmek.

Megkivántatik, hogy az alkalmazandó megfelelő előimádkozó, zeneképzett, a kar betanítására és orgona-kiséret melletti vezetésére képes és miután a főkántort alkalomadtán helyettesíteni tartozik, a kántori funkciók teljesítésében jártas, gyakorlott sochet ubódek és kóreh legyen és ezt elismert rabbiktól nyert bizonyítványokkal igazolja.

Az állás f. év június hó 1-én okvetlen elfoglalandó. A magyar nyelv tudása okvetlen megkivántatik.

Pályázati kérvényekhez az eddigi működést, valamint a valláserkölcsei életet igazoló bizonyítványok csatolandók

Próbaelőimádkozásra meghívottak közül csakis az állásra megválasztott tarthat igényt az uti, valamint az átköltözködési költségeknek a megtérítésére, azonban ez is csak az előljárástól által méltányossági alapon megállapított összegben.

Cegléden, 1910. március hó 23-án.

Ransburg Adolf,
jegyző.

Beck Jakab,
elnök.

A kisjenő-erdőhegyi izr. hitközség elnökségétől.

Pályázat.

A kisjenő-erdőhegyi izr. hitközségben megüresedett kántormetszői állásra pályázatot hirdetünk.

Pályázhatnak oly 40 éven aluli, kellemes hangu korszerű kántorok, kik sochet-ubódek, kóreh és mohel képesítéssel rendelkeznek és a magyar nyelvet szóban és írásban tökéletesen birják.

Javadalmazása: **1200 K,** teljes sechita, szép és tágas természetbeni lakás, nagy gyümölcsös kerttel és a szokásos mellékjövödelmek.

Képesítést, eddigi működést, kor- és családi állapotot feltüntető okmányokkal fölszerelt kérvények április 20-ig beküldendők és az állás lehetőleg azonnal elfoglalandó.

Szigoru vallásos életet föltétlenül megkivánunk.

Próbaelőadásra csak a meghívottat bocsátjuk és uti költséget csak a megválasztottnak térítünk meg.

Kisjenő, 1910. március 23.

Margittay,
titkár.

Meszer Lipót,
elnök.

A szőnyi izr. fiókhitközség elnökségétől.

Pályázat.

A szőnyi izr. fiókhitközségben (anyah. Komárom congr.) egy jó előimádkozó és Schochet-Ubodek és bál-Koré állásra pályázat hirdettetik.

Pályázótól megkivántatik a magyar nyelv tudása, szomba és ünnep, valamint a nagy ünnepnapokon az előimádkozói teendőket végezni.

Naponta egy órát 5—6 gyermekkel a vallást és német nyelvet fanítani.

Naponta reggel a kóserszékben 2 órát felügyelni a husvágásnál és reinigolni a hust.

Évi fizetés **44** korona és mellékjövödelem, Kol-Nidre honoráció 20 kor., természetbeni lakás, fűtés, világítás és teljes ellátás.

A kóserhus felügyeletért minden kilogramm hus után 4 fill., mely évente 80 koronáig emelkedő mellékjövödelmet biztosít.

Csakis nőtlenek pályázhatnak.

Pályázni szándékozók felhivatnak, hogy az életkor, valláserkölcsei előélet, képesítés és eddigi működésüket hitelesen igazoló bizonyítványokkal fölszerelt kérvényüket az alulírt hitközségi elnökhöz címezve legkésőbb f. é. április hó 15. napjáig adják be.

Az állás f. é. május hó 1-én töltendő be.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsátatnak, s uti költség csak a megválasztottnak térítetik meg.

Szőny, 1910. március hó 1-én.

Schatz Adolf,
hitk. jegyző.

Lengyel Lipót,
hitk. elnök.

Sirok ápolása

A kerepesi-uti és a központi izr. temetőben levő sírok és családi sírboltok gyepeléséről és öntözéséről, valamint

egyáltalán az ápolási munkálatokról a

pesti Chevra Kadisa

gondoskodik. Ide vonatkozó megrendelések a szent egyet titkári hivatalához (VI., Laudon-utca 3.) intézendők.

AJÁNLIUK
Polgár Sándor

orvosi műszer- és kötszer-gyárost.

Telepe: Budapest, VII., Erzsébet-körút 50.

Összes betegápolási tárgyak, kötszerek, m. kir. szab. POLGÁR-féle sérvkötők, gummiárúk és valódi francia különleges-ségek stb. beszerzésére. :: :: :: :: ::

Képes árjegyzék ingyen és bármintve, csak a tárgy megnevezésével.

Ezen hirdetés mellékelése esetén 10% engedm.

Minden külön értesítés helyett.

Dr. Stiller Mór úgy saját, mint gyermekei Margit férj. Dr. Grósz Gyuláné és Klára, férj. Dr. Oláh Dezsőné, valamint vejei, unokái és az egész család nevében mély fájdalommal jelenti, hogy felejtethetetlen, jóságos hitvestársa, illetve anyja, nagynya és hű rokon

Dr. Stiller Mórné

szül.

baranyavári Ullmann Sarolta

folyó hó 21-én nemes életének 59-ik, boldog házasságának 40-ik évében hosszabb szenvedés után jobblétre szenderült.

Drága halottunkat szerdán, f. hó 23-án délelőtt 9^{1/2} órakor a gyászházból (V. ker., Rudolf-rakpart 3. sz.) a Kerepesi-uti izr. temetőbe örök nyugalomra kísértük.

Budapest, 1910. március hó 21-én.

Áldás és béke emlékére!

Gr. Grósz Gyula, Dr. Oláh Dezső, vejei.
Grósz Mariska, Grósz Józsi, Oláh Gyuri,
Oláh Zsuzsika, unokái.

baranyavári Ullmann Emil, baranyavári Dr. Ullmann Pál, baranyavári Ullmann Adolf, Dr. Singer Jakabné szül. baranyavári Ullmann Hermína, Bánó Gyuláné szül. baranyavári Ullmann Adél, Wellisch Alfrédné szül. baranyavári Ullmann Vilma, Dr. Komlós Ágostné szül. baranyavári Ullmann Irma, Neményi Miksáné szül. baranyavári Ullmann Alice, testvérei.

Dr. Stiller Bertalan egy. tanár és neje szül. Singer Ernestine, özv. Preiser Salamonné szül. Stiller Helén, baranyavári Ullmann Emilné szül. erényi Ullmann Tinka, baranyavári Ullmann Adolfné szül. Lichtenberg Ella, Dr. Singer Jakab, Falk Mór, Wellisch Alfréd, Bánó Gyula, Dr. Komlós Ágost, Neményi Miksa sógorai és sógornői.

כשר

□ □ □

כשר

kokuszzsir, növényvaj és mindenféle fűszerárúk

nagyban és kicsinyben a legolcsóbb napiár mellett. Referenciákkal a budapesti orthodox rabbiság szolgál. Megbízható és legolcsóbb bevásárlási forrás. Friss vaj és mindenféle sajtok כשר egész éven át.

ROTH A. és FIA, Budapest, VII., Dob-utca 34.

Csillárok templomok részére is, nagy választékban

STERN HENRIKNÉL, Nagymező-utca 28. sz.
TELEFON 76—87.

שכר Szalámi- és
füstölthúsáru-gyár

a főrabbi felügyelete alatt.

Mindennemű füstölthús-különlegességek elárúsitása nagyban és kicsinyben

DIAMANT J.

UJPEST,

Kemény Gusztáv-utca 1. sz.

Telefon 75—07.

Lakodalmak, paszták, pármicvek stb. ünnepélyek alkalmára

élő friss halakat

a „pisztráng”-hoz.

a Balaton-, Tisza- vagy a Dunából szállítanak

lfj. Singhoffer Ágoston és Tarsai halászmesterek

BUDAPEST, központi vásárcsarnok.

Vidéki megrendelések vasuton vagy posta útján gyorsan és lelkiismeretesen eszközöltetnek. Vendéglősök és viszont-elárúsítók kedvezményben részesülnek.

Sürgöny-cím: Singhoffertársai, Budapest.

Telefonszám: 59—98

Meghívó

a „Köszénbánya's téglagyár társulat Pesten” részvénytársaságnak

Budapest 1910. évi április hó 9-én délelőtt 10 órakor a társulat központi irodájában (VI., Teréz-körút 22. I. em.) tartandó

42. évi rendes közgyűlésére.

A közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság 1909. évi jelentésének és az évi mérlegnek előterjesztése.

2. A felügyelő-bizottság jelentése az 1909. évi mérlegről, a veszteség- és nyereségszámláról, az igazgatósági jelentésről és a nyereségfelosztási javaslatról.

3. Határozathozatal: a) az igazgatósági jelentés, b) a mérleg, veszteség- és nyereségszámla jóváhagyása, illetve megállapítása és az évi nyereség felosztása, c) az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentés megadása tárgyában.

Budapest, 1910. évi március hó 9-én.

Az igazgatóság.

Az „Erzsébet“ Gőzmalom Társaság Budapesten,

mely a „PANNONIA“ gőzmalom átvétele óta a husvétli lisztek gyártását folytatja, ajánlja a husvétkor használatos lisztfajtákat

megfelelően

a budapesti gőzmalmok eredeti lisztszámainak, melyek az itteni rabbinátság és különösen főtisztelendő Dr. Adler Illés és Feldmann M. rabbi urak

s z i g o r u a n r i t u á l i s

felügyelete alatt készítettnek. Az elszállítás az itteni rabbinátság és ennek kiküldött maschgichinjai állandó felügyelete alatt történik. Szives megrendelések a legolcsóbb napi árak mellett fogantatnak.

Cím: „Erzsébet“ Gőzmalom Társaság Budapesten.

Neumayer Fülöp

Budapest, V., Deák Ferenc-tér 1. (Erzsébet-tér sarok).

Ajánlja dusan felszerelt raktárát mindennemű szőnyegek, függönyök, ágy-, asztalterítők, takarók és átvetőkben. Hazai és egyéb gyártmányok. Minták és árajánlatok kiválasztására ingyen és bérmentve. Telefon II-21.

KÉZIMUNKÁK Gobelinek és csínkeverés-hez szükséges teljes felszerelések legnagyobb választékban eredeti gyári árakon. Vevők ingyen betanításban részesülnek. Vidékre képes árjegyzék ingyen.

Bérczi D. Sándor
női kézimunka-nagyiparos
Budapest, Dessewffy-u. 5.
saját áruházában.
Alapítva 1883-ban.
Telefon 109-01.

מצות MAZZES מצות

in anerkannt vorzüglicher Qualität und
neuartiger, gesetzlich
geschützter Packung
empfiehlt zu billigsten Preisen die altrenommierte Mazzesfabrik

LEOPOLD SCHLESINGER,
BISENZ MÄHREN

Preislisten gratis und franko.

Meghívás

a Magyar leszámítoló- és pénzváltóbanknak
1910. évi március hó 29-én délelőtt 11 órakor saját helyiségeiben
(V., Dorottya-utca 6. szám) tartandó

XL. rendes közgyűlésére.

N a p i r e n d:

1. Az igazgatóság jelentése az 1909. üzletévről.
2. Az 1909-i számadás és mérleg előterjesztése és az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó indítványa.
3. A felügyelőbizottság jelentése az igazgatóság által előterjesztett évi számadás és mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett indítványok megvizsgálásáról.
4. Ezen tárgyak és az igazgatóság és felügyelőbizottság részére adandó felmentvény felett való határozat.
5. Az alapszabályok módosítása.
6. Igazgatósági választások.
7. Felügyelőbizottság választása.

Azon részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni kívánnak, felhivatnak, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében részvényeiket, a még le nem járt szelvényekkel együtt, legkésőbb folyó évi március hó 26-ig a következő helyek valamelyikén letéteményezzék:

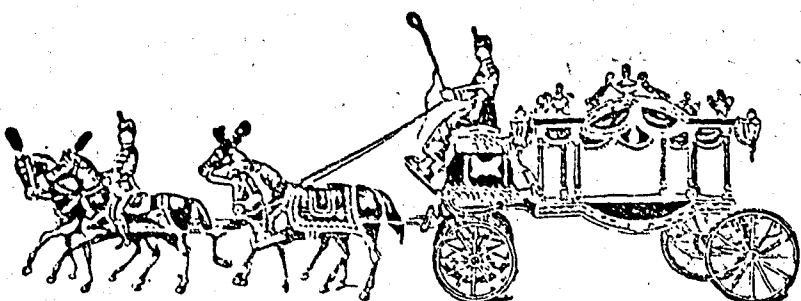
Budapesten: a bank központi pénztáránál (V., Dorottya-u. 6),
Fiumében: „ „ fiókosztályánál (Via de Lido 7),
Kassán: „ „ „ (Fő-ut 11. sz.),
Kolozsvárott: „ „ „ (Mátyás- király-tér),
Pozsonyban: „ „ „ (Fő-tér),
Wienben: a K. k. priv. Österreichische Länderbanknál (I., Hohenstaufengasse 1.)

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelőbizottsági jelentés nyolc nappal a közgyűlés előtt a társaság helyiségeiben a t. részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1910. évi március hó 12-én.

Az igazgatóság.

הק"ח Izraelita Szent
Egyletek figyelmébe! Gyászokcsik, kocsifelszerelések,
lőtakarók, tollbokrétaik lovaknak, szol-
gaöltönyök, himzések és felszerelések

Tessék
árjegy-
zékét
kérni!

Budapesti Gyászokcsi- és Ravatal-Gyár R.-Társ.
VI., Nagymező-utca 46. szám.

Minden külön értesítés helyett.

Alólirottak fájdalomtól megtört szívvvel jelentik, hogy a forrón szeretett felejtethetetlen jó férj, fivér, atya, após, nagyatya és rokon

NAGEL ADOLF

nagykereskedő

élete 71-ik, boldog házasságának 46-ik évében hosszabb szenvedés után csendesesen jobblétre szenderült.

A boldogultnak hült tetemét f. é. március hó 23-án d. u. 3 órakor a gyászházból (V., Arany János-utca 7.) az új izr. sírkertben örök nyugalomra helyeztük.

Kérjük az Örökkévaló áldását
a Megboldogult hamvaira!

Nagel Adolfné szül. Eisler Teréz hitves.

Dr. med. Nagel Darwin József (New-York) Herczeg Józsefné szül. Nagel Riza, Schindler Mórné szül. Nagel Irma, Korvin Lajosné szül. Nagel Blanka, Nagel Marcell, Dr. Eisler M. Józsefné szül. Nagel Rózsika, Nagel Lili gyermekei.

Nagel Miksa, Nagel Salamon, Nagel Junius (New-York) fivérei.

Özv. Widder Dávidné szül. Nagel Nina nővére.

Dr. Nagel D. Józsefné szül. szül. Rogers Pratt-Dolly (New-York), Nagel Marcellné szül. sátrókői Rosenberg Lili menyei.

Herczeg József, Schindler Mór. Korvin Lajos, Dr. med. Eisler M. József vejei.

Valamennyi sógor, sógornő és unoka.

A Megboldogult kívánságára koszoruk mellőzését kérjük.

Elegáns vendéglő

a nyáron át kerthelyiséggel.

Ujjonnan berendezve. — Izléeses jó ételek. — Kitűnő italok. — Lakodalmak és ünnepélyek alkalmával külön bejáratú díszes szalon.

NEIGER J. BUDAPEST, VI.,
TERÉZ-KÖRUT 4.

Cs és kir. szabadalmazott sütőgépeket, körkemencét
és a hozzátartozó szerelvényeket a legjobb kivitelben gyártja

Erdei Ferencz és Ta. gépgyára

BUDAPEST, VII., NYÁR-UTCA 16. SZ.

BUTOR

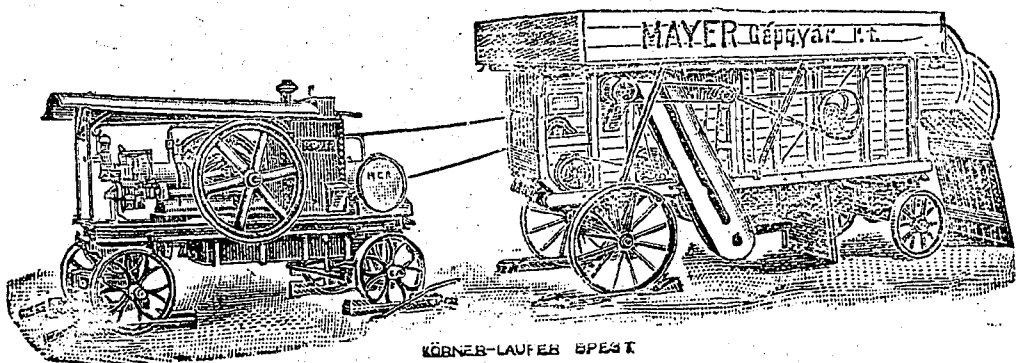
Árverésen vett régi és új, a legolcsóbbtól a legjobb minőségig. Ugyazintén amerikai íróasztalok, mahagoni háló-, ebédlő- és uri szobák, angol bőr és szalngarnitúrák, szőnyegek, csillárok, petróleumlámpák, olajfestmények és irodai berendezések legolcsóbban beszerezhetők:

Ancsel és Társánál Dob-u. 22.

Mayer Gépgyár Vas- és Fémöntőde

Szombathely és Budapest, VI., Váci-körut 61.

Motorgyár. Motoros cséplőkészletek. Stábil benzínmotorok 1-100 lóerőig. — Szívó-gázmotorok 12 lóerőtől, minden nagyságban. — Borsajtók. — Öntőde. — Olajgyártási gépek.

Gazdasági gépgyár.

Malomépítés.

Fennáll 60 év óta. — Kérjen 47-es számú képes árjegyzéket.

Alapított 1878. évben. Pontos és lelkiismeretes kiszolgálás.

Feltűnő szép
női és uri **SZÖVETEK**

saját különlegességek eredeti gyári árakban.

Grün és Társa posztó-áruházában

VII., Andrassy-ut 23. (a m. kir. Operával szemben).

Árak és választék versenyen kívül.

Nagy raktár valódi angol Hymalaja-plaidokban, utazó- és kőcsitakarókban.

Alpacca ezüst készletek,

villamos- és légszesz csillárok, petróleum függőlámpák, kiváló minőségű rézbutorzat, grammofonok, vadászfegyverek, revolverek, pisztolyok, fényképező-gépek, látcsövek, önbortváló készülékek, könyvek

≡ **csekély havi részletre** ≡

kaphatók

Aufrecht és Goldschmied

∴ hangszeráruházában ∴

BUDAPEST,

VII., Rákóczi-ut 30. szám

≡≡≡ Árjegyzék ingyen. ≡≡≡

Legolcsóbban

beszerezhető leány- és fiugyermekruha, felöltő és kosztüm, egyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig

Rosenfeld szabómester áruházában

Budapest, Akácfa-utca 57. (Király-utca közelében.)

Szombat és ünnepnapon zárva.

Sütőde מצות

Az újpesti Rabbiság felügyelete alatt álló, 20 év óta létező gőzerőre berendezett sütőde, nagyban v. kicsinyben szállít, postán vagy vasuton **Macot**, 0, 2, 3 és 4-es lisztből, jutányos áron

özv. Klein Józsefné, Újpest, Nádor-utca I.

az ó-budai és újpesti hitközség szerződéses szállítója
Gondos csomagolás. :: :: :: Lelkiismeretes kiszolgálás.

KOHN ARNOLD

SIRKÓRAKTÁRA

Budapest, VII., Károly-körút 15. szám.

Siremlékek minden ár és kivitelben, ár-
helyezések exhumálásoknál.

JAVITÁSI MUNKÁK A TEMETŐBEN.

Telefon: 18-76.

SZOMBATON ÉS ÜNNEPNAPON ZÁRVA.

BOR יין כשר של פסח בהכשר גמור

Ajánlom elsőrendű **Dalmát fehér és vörös boraimat**, hordóban 30 liter mennyiségen felül 52—70 fillérért literenként ab Fiume kölcsönhordóban.

Továbbá palesztinai, Karmel borok a legfinomabb minőségben, sűrű, édes, üvegekben, 3 butellás postacsomagban díjmentesen bárhová 9 koronaért.

TREBITS VILMOS

bornagykereskedése és kiviteli cég

FIUME.

(בן מדרם טרעביטש זצ"ל.)

GRAMMOFONOK

egy évi jótállással 20 korona.

Vadonatúj nagy, dupla lemezek 2 koronától feljebb.
Jargon- és héberlemezekből óriási választék.

Jegyzéket e lapra való hivatkozásnál ingyen küld:

Fried Győző és Társa cég, Magyarország
legnagyobb

grammofon és hanglemezek áruháza

Budapest, VIII., Aggteleki-utca 10. szám.

Cukrászda és kávéház **דאנציגער יאָזעף**
DANZIGER JÓZSEF, Budapest, VII., Rombach-utca 13.

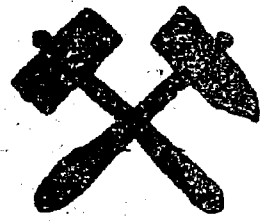
Ajánlja a leg-

finomabb süteményeket, tortát stb., valamint
tisztá vajból készült finom vajás és túrós
süteményeket igen **mérsékelt áron.**

Vidéki megrendelések gyorsan és lelkiismeretesen
eszközöltetnek.

**Salgótarjáni,
Petrozsényi,**

Annayölgyi, Szászvári, Ostrai, Karwini
porosz-kőszén, kovács-szén, légszeszgyári
és bánya-pirszenet

ipari és háztartási célokra minden állomásra szállít:

Salamon Jakab és Társa

Budapest, V. ker., Erzsébet-tér 5. szám.

J E G Y E S E K N E K F O N T O S

Alkalmi vételt

AJÁNL SZÉP
ÉS FINOM

BUTOROK,

**PERZSA SZÖNYEGEK,
CSILLÁROK-BAN**

a legnagyobb alkalmi lakásberendezési áruház

VI., LÁZÁR-UTCA 3. SZ.

BAZILIKA KÖZELÉBEN.

Vételkényszer nélkül mindenkinek megtekinteni ajánlatos.

SPECIALISTA

Alapított 1878-ban □ Telefon: 13—76.

Keleti J. Budapest

IV., Koronaherceg-utca 17. sz.

Orvos-sebészeti műszer, kötszer és
villamgépgyártó. Testegyenestő gé-
pek. Cs. és kir. szabadalm. sérvkötők.
Haskötők, gummi görcsér-harisnyák
Múlábak, műkezek és betegápolási
eszközök gyára.

A rituális vágatáshoz szükséges, **tüdőfuvók**
miniszteri rendelettel előírt
a legerősebb és megfelelő kivitelben állandó raktáron.

Erős bőrből: 20 cm. 27 cm. 35 cm. széles
11.50 20.— 30.— K.

- - Teljesen fémből: 32 korona. - -

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

A részvét.

Még e héten is — a gyászeset után következő negyedikén — nagyszámban érkeztek szerkesztőnkhez részvét-iratok. Elkésett, de érző és különös melegségű irások, melyek változatlan megrendülésről tanuskodnak. Sorok, amelyek tullépve az udvariasság és a társadalmi kötelességek szokott sablonjain, vigaszt és megnyugvást hoznak a szörnyű csapást átélt család felé.

Alább közlünk néhányat egész terjedelmében. Nem kell olvasóink előtt újból exkuzálnunk magunkat, hogy ez általános érdekeknek és szempontoknak élő hasábokat ma mégegyszer igénybevevesszük egy család gyászának megkönnyítésére. Az ország zsidósága — a számtalan levél tanusítja — a saját szomorúságának fogadta a csapást, mely Szabolcsi Miksát érte és szinte kötelességünké tette a részvétnek a nagyközönség előtt való nyilvántartását.

Az e héten érkezett részvétiratokból ezeket választjuk ki:

... Rajtuk kívül álló körülmények okoztak, hogy kondoláló iratunk csak most jut Tekintetességed kezeihez. Igaz fájdalommal értesülnünk arról a nagy csapásról, amely tekintetes Szerkesztő urat élet- és munkatársának váratlan elhunytá által sújtotta. Fogadja hitközségünk vezetősége nevében kifejezett őszinte részvétünknek e késedelmes megnyilatkozását, valamint ama biztosításunkat, hogy annak az iránynak, melyet becses lapja képvisel, tántoríthatatlan hívei és követői vagyunk. Lesújtó bánatában merítsen tekintetes Szerkesztő ur vigaszt mindnyájunk osztatlan elismeréséből, gyermekeinek szeretetéből és az egységes magyar zsidóság érdekében még hosszú időn át teljesíthető munkásságából. Kötőnő tisztelettel és hitrokoni üdvözléssel a tekintetes szerkesztő urnak alázatos szolgálói:

Kongresszusi Izr. Hitközség, Szombathely.

Révész Márton,
fb. jegyző.

Geist Lajos,
hik. elnök.

... Egyesületünk elnökségének legutóbb tartott ülésén megemlékeztünk azon pótolhatatlan veszteségről, mely Nagyságodat nemességéről ismert nejenek halálával érte és részvétünket jegyzőkönyvünkben megörökítettük. Amidőn erről Nagyságodat értesítjük, engedje meg, hogy egyesületünk elnöksége nevében mi, a zsidóság erkölcsi megerősödését célzó egyesület vezetői, kivegyük részünket annak az erős férfiúnak fájdalmából, kinek a magyar zsidóság szellemi és erkölcsi megerősödésében olyan érdemei vannak.

Kiváló tisztelettel:

Az Izr. Tanítóképző volt Növendékeinek Internátus-Egyesülete

Rózsa Ignác,
titkár.

Bárd Rezső,
alelnök.

... Szabadságon voltam több héten át. Délről visszatérve értesülök arról a szörnyű csapásról, amely önt érte... Tudom, mily nagy, végtelen szeretet fűzte önt ahhoz, aki már nincsen. Érzem, hogy izléstelenség volna a vigasztalás banális kifejezéseit keresni szemben az ön bánatával. Csak azt óhajtom kifejezni, hogy méltóztassék engemet is azok közé sorozni, akik őszinte részt vesznek az Ön nagy szerencsétlenségében és Önnel együtt éreznek a szomorúság napjaiban.

Igaz hive
Székely Ferenc.

... Külföldön jártamban értesülök arról a megrendítő csapásról, mely önt és házát érte. Mélyen megdöbbent a váratlan gyász engem és kedves nőmet is. Jól emlékszem még, alig néhány éve, mikor alkalmam volt Szerkesztő ur házában gyakrabban megfordulni, mennyire eltelt az egész

ház a megboldogult lényének bájától, szívéllyessége és kedvessége mint varázsolt ünnepi hangulatot vendégei szívébe. Hogy önnek támasza, segítő társa, vigasza, mindene volt, el tudom képzelni. De amint Jób mondja: a jót elfogadtuk Istentől, vajjon a szerencsétlenséget is, nem kell-e elfogadnunk? A régi zsidó vigasszal vigasztalom **עֲנֵן חֶסֶד וְרַחֲמִים** Isten enyhítse mélységes fájdalmát.

Igaz tisztelettel régi hive

Leipzig, 1910. március 17.

Dr. Edelstein Bertalan,

Ezenkívül személyesen vagy levélben a következők fejezték ki részvétüket: Az Orsz. Rabbiképző Theologiai Egylete (Pfeifer Izsák elnök, Feldmann Artur titkár), Vázsonyi Jenő (Keresk. miniszterium), dr. Rosenak Lipót rabbi és neje (Bremen), Rapoch Gyula ügyvéd (Nagykanizsa), Steiner Adolf rabbi (Buziás), Benedikt Sándor, Klein József dr. főrabbi (Kassa), Herman József igazgató (Mátészalka), Fränkl Samu (Ada) és sokan mások.

A talmudista.

— Bialik. —

IV.

S remélt az ifju . . . Remény-százszorszépek

Agyaszták illatosra sivar lelkét,

Elrablott ifjuságért bért ígértek,

És szívét tanulásra feltüzelték.

Mint köszörüs forgatja kerekét,

S a vasból szikrák pattannak el,

Köszörűli az ifju velejét

A talmud szikrázó kérdésivel.

És olykor, mikor vidám kedve támad,

Mert ledöntött egy nehéz kérdés-sziklát,

Mely agyát nyomta, hogy már-már kiszáradt,

És ujjong, mint ki bevesz fellegvárat, —

Akkor jön a remény s fon homlokára

Győzelme jutalmául koszorút.

És begobozza képzelete, álma,

S száll, mint madár, mely csaló törbe fut.

És megálmodja: ime hazatér,

Szülei várják édes-boldogan,

Övé az egész talmud, s oklevél!

Nagy dicsőség . . . Hogy irigylük sokan!

S kit annyi szükség sújtott s fájdalom

Im' tündököl Kievtől Belzecig

És lesz majd áldás, hires, nagy gaon . . .

Gaon? . . . Valóban? . . . Beteljesedik? . . .

Tehát . . . „Szólt Rabba . . . Hajh, hajh szólott Rabba!”

És szíve mindjobban odatapad

A szűk sarokhoz, a nagy talmudlapra,

Hogy megszeresse a fájdalmakait

És hangja kitör hős erővel újra . . .

De méregcseppet dalába ki vet?

Hogy talmudének rejtett, fájó búja,

Véresre marja bennünk a szívet? . . .

Csak az, ki járt már jesiva körül

Éjjeli csendben vagy hajnal előtt

S hallott világító ablak mögül

*Magányos hangot, fájót, égetőt
Egy maszmid*) hangját, ki keserves, édes
Fohászkodását önti ki a szélnek.
Csak az, csak az érti, hogy szur, hogy vérez,
S mily szivettépő ez a talmudének!*

*Ki mérgezé meg ifju hangotok?
Dalotok bánattal mi tölti meg?
Tán eltemetett életért zokog
Letiprott, fáradt, sujtott lelketek?
Tán szivetekből gyászének fakad,
Világotoknak pusztulásaért?
Feltámasztjátok a holt szavakat,
Mik testetekből kiszívták a vért?
Talán megváltást, segítséget kértek,
Hogy irgalomba olvadjon az átok?
Hogy legyen szem, mely látja szenvedésteek,
Hogy legyen sziv, mely érzi pusztulásteek? . . .
Oh boldogtalanok! Nincs senkitek!
Mint ima, mely a semmiségbe ful,
Mint éjsötétben haldokló szívek,
Elvész panasztok meghallgatlanul . . .*

*Csak egy fül hallja fegyelmezve, ébren.
Hallgatja szomoruan, sok sóhajjal
A maszmid hangját, mint sir, sir az éjben
S mint szerte hordja szárnyain a hajnal,
A jesiva feje, ősz kormányzója;
Álmatlan kinozza sok éjszakája
És felébred az első kakasszóra,
— Ez első maszmid ébresztő szavára —
S midőn az ifju siró hangját hallja,
Megrezzen s nagy áhitattal figyel,
Megcsapja ifjusága szent visszhangja
S emlékek hullámai öntik el.
Emlékezik . . . és két nagy, tiszta könyecsepp
Fehér, ezüst szakállára pereg
S a gyertyafénynél rezgve tündökölnék,
Mint fémbefoglalt briliáns ékszerek.
Öreg mester! vén szived mért dobog!
Talán ez ifju felidézte multad?
Hogy kinzott éhség, virrasztás, robot?
És ifjuságod virági, hogy hulltak?
Emlékszel . . . maszmid voltál te is hajdan . . .
De mért szorítod öklöd, mint ki átkoz?
Küzdöttél, — de győztél a viadalban!
S vezetett Isten világosságához!
Vagy lelked látja sötét látomásba,
Hogy pusztul, sorvadoz erőnk hatalma,
Ha iánk lehel zord télnek hervadása
És lehullunk, mint fáról férges alma? . . .
Vagy látsz talán az ifju jövőjébe,
S látod: tévelygő bárány, szegény féreg,
Tévelygő bárány, sivatagba, éjbe,
Vergődő férges börtön sötétjének? . . .*

Patai József.

*) Nagyszorgalmu.

A Fort Chabrol hőse.

Irta: **Lakos Alfréd.**

(4)

Franciaország akkori vezető férfiai az erőszakos, véres ostromnál ismertek nagyobb hatalmat is, amely csak igazi kulturálmokban nagy hatalom, amely jobban tud ölni minden ágyunál. Ez a nevetségesség.

Az antiszemita szószátyár és lázadó tollforgatókat és társaikat, miként az tudvalevő, egyszerűen kiéhezítették. Az éhség könyörgökké, alkudozókká teszi a lázadókat, ami a fölvetett hősködő póz után már maga is meglehetősen nevetségessé tesz. Loubet kormánya jól ismerte a maga kényes franciáit. Azok inkább meghalnak vagy föllázitanak egy országot, de nem bírják napokon, heteken át a koplalást, nélkülözést, ha eszükbe jut, hogy mily kényelmesen ülhetnének a Café de la Paix előtt, szórakozván az előttük sétáló tengernyi boulevard-közönség látásán.

A hősködés csak egy-két hétig tartott, aztán jöttek a szánakozó jószívű szomszédok, akik megsajnálják a hőseket és a szomszédos négy és ötemeletes házakból élelmiszereket dobáltak az egyemeletes „erőd” udvarába. Süteményt, kenyeret, húst és finom sajtokat, gondosan becsomagolva. Eleinte az éj sötétjének leple alatt, később, miután a kormány ezt szigorúan meg nem tiltotta, sőt a felebaráti szeretet e megnyilvánulása előtt szemet hunyt, fényes nappal is szorgalmasan dobálták át a magasabban fekvő emeletek lakói az élelmicikkeket. Ilyen forgalmas helyen levő „erődöt”, ugy látszik, nem lehet kiéhezíteni.

Az utcákon kántáló vad antiszemita tömeg, amely Guerint hősi elszántságáért már népdalba foglalta, az antiszemita Marseillaise dühös éneklése közben itt-ott nagyokat röhögött, ha egy-egy jól irányzott élelmiszer-csomag a katonák feje fölött átrepült az erődbe. Páris az ostrom negyedik hetében tehát nevetni kezdett. Ez pedig Guerinek számítása ellenére történt, ép úgy, mint ahogy az élelmiszerek elfogyását sem vették kalkulációba. De a mind-sűrűbben felhangzó utcai hahotázásból kiéreztek az erőd hősei, hogy ügyük elveszett.

Az utca népére egy megrohanás esetén Guerinek már nem számítottak. Az utca csak fanatizáltan tud meggon-dolatlanságot elkövetni, de derült kacagás és röhögés közepette se forradalom, se lázadás. A Chabrol hősei csak akkor kezdték igazán érezni, hogy kívülről, belülről megvannak támadva. Bent az éhség és csüggedés, künn a nevetségesség és egy csapat őrtálló katona.

A nevetségesség ellen egy kissé megpróbálkoztak védekezni. Elkésetten ugyan, de mégis. Éjjel egy puska lövést kockáztattak meg a levegőbe. Gondolták: hátha az ostromló katonaság megmozdul erre és csakugyan ostromolni kezd, aminek a vége mégis legalább hősiecs megadás lett volna, avagy ki tudja: talán az utca ismét visszanyeri előbbi fanatizált hangulatát. De ebben a számításukban is csalódtak. A katonáknak szigorú parancsuk volt a kiméletességre, mindaddig, míg őket magukat meg nem támadják. Ettől azonban tartózkodtak a hősök. Számításaikkal ellenkezett, hogy ők legyenek a támadók. Megtámadottak, áldozatok akartak lenni, ha nem is életükkel fizető áldozatok, de a haza olyan áldozatai, akik a haza fővárosában, Párisban magában, hazafias érzületük folytán veszélybe jutottak és akiket hazafias dolog kimenteni vagy sietni segítségükre.

Mindhiába. Az ötödik héten a franciák már alig érdeklődtek, kezdték a hőseket megismerni s megállapítani, hogy nem ilyen fából vannak faragva az igazi forradalmárok. A nagy francia forradalomban nem trónkövetelők érdekében voltak elszántak az emberek és a forradalom egymást fölváltó frakciói.

Guerinék egyetlenegy izben forogtak komolyan abban a veszélyben, hogy kívülről a legelszántabban megtámadják őket. De ez a veszély nem a hadsereg részéről fenyegette őket, hanem Páris anarchistái részéről.

A legválságosabb időkben történt, midőn általában az volt a nézet, hogy komoly ostrom esetén a hadsereg az ostromlottakkal tartana, akkor, midőn az államcsinyt egyetlen elszánt magasabbrangu tábornok végrehajthatta volna azzal, ha katonáit nyíltan odarendeli a Guerinék „a hazafiak” védelmére, amelyhez bizonyára csatlakozott volna a künn ujjongó nacionalista tömeg és utána talán a kaszárnnyak is. Abban a puskaaporos időben megmozdultak Páris anarchistái, hogy szétrobbantsák a reakció és felekezeti gyűlölködés fészket. Még mielőtt Guerinék nevetségessé kezdtek volna válni, az anarchisták az ostromidő első felében, látva, hogy a katonák nem támadják meg Guerinék, plakátokon, újságjaikban, az utcákon szétszórt röpíveken légyottra hívták Páris összes anarchistáit, hogy verjék széjjel a reakció e fészket, amelyből, miként fölhívásaik szövegének e részére még jól emlékszem: egy csomó elvetemült ember a hadsereg titkos támogatásában bizva, embertársai, egy egész faj kiirtását prédikálja. Páris anarchistái nem tűrhetik ezt az embertelen szándékot és ezért a legközelebbi vasárnap délutáni 3 órájára gyülekezésre hívják az összes anarchistákat a köztársasági szobor előtti térre. A fölhívás fölszólította az anarchistákat, hogy minden lehető fegyverrel fölfegyverkezve jöjjenek össze a Place de la Republique-on és onnan tömegesen induljanak a Fort Chabrol valódi ostromára.

Háromszáz anarchista gyülekezett a jelzett időben és elszántan, a legtöbbben revolveresen, némelyikük, ki tudja, talán bombával fölszerelten megindult az alig 20 percnyi távolságban fekvő Chabrol-erődhöz. Bizonyos, hogy az „erőd” szétrobbantásáért életüket nem sajnálták volna. De az ostromnak nem volt szabad megtörténnie. A Chabrol utcai háztól alig öt percnyi távolságban óriási rendőrcsapatok várták a felvonuló anarchistákat. A Gare de l'Est előtti térségen az „erődtől” alig 3—4 percnyre az anarchisták összeütköztek a náluk tiszerte nagyobb rendőrcsapatokkal, amelyek nem engedték őket tovább vonulni. Valóságos utcai harc folyt le itt, amelynek több száz sebesültje volt. Az anarchisták elfoglalták a Gare de l'Est vasrácsokkal körülkerített pályaudvarát és onnan lövöldöztek a rendőrökre. Az újságok másnap tele voltak az utcai harc részleteivel, amelyben az anarchistákat végül mégis szétverték, részben elfogták.

Guerinéknek tehát senkivel sem volt alkalmuk összeütközni. Ezért ölte meg vállalkozásukat a nevetségesség. Harminchárom napi ellenállás után Guerinék Fort Chabrolban megadták magukat. De a veszedelmes hangulatok és vállalkozások közepette folyton a zsidók bőréről volt szó. Ha sikerül Franciaországban, a kultura központjában, a nemzetek vezérének a zsidók ellen nagyobb irtóhadjáratot megindítani, úgy a többi népek ebben az egyetlen eltévelyedésben a Grand Nationt bizonyára követték volna. Hisz a többi nemzetek antiszemitái számára megszületett volna a legnagyobb argumentum, hogy ime: Kövessük a nagy Franciaország példáját mi is, elmaradt románok, bolgárok, osztrákok, németek és oroszok.

A zsidóság történetében talán csak évszázadok múlva fogják tisztán mérlegelhetni, hogy minő óriási válságban lebegett a Dreyfus-időkben egész Európa zsidósága. Egy elszánt és zseniális nemzet harcosai, publicistái küzdöttek akkor a zsidóság kiirtása mellett és semmitől sem riadtak volna vissza. Hiszen mielőtt összes argumentumaik semmik voltak az antidreyfus-sajtó egyik híres publicistája vezér-

helyen akkor is így kezdte cikkét: On ne discute pas avec les coulevres, on les crase! Nem disputálnak a viperákkal, hanem elgázolják őket!

Nem olyan nép a francia, hogy argumentumok visszariasztanak valamely nagy elhatározástól. A zsidóság szerencséje azon fordult meg, hogy ellenségei között ekkor Párisban nem akadtak olyan kimagasló és elszánt emberek, mint aminők védői között akadtak. Ha egy Zola akadt volna az ellentáborban vagy Guerinék olyan elszántak lettek volna, mint az őket megtámadni készülő háromszáz anarchista, úgy végzetes fordulatot vett volna a Dreyfus-ügy és a Chabrol-erőd epizódja. Szerencséje a hazugság és gyűlölet emberei sohasem olyan elszántak, mint az igazság harcosai. Franciaországnak ezenfelül abban az időben pár hét óta vaskezü hadügyminisztere volt Gallifet tábornok személyében, aki negyven évvel ezelőtt már leverte a kommun forradalmát és halomszámra, ezrével lövette agyon ellenfeleit. Ez a tábornok, aki nem volt sem pro sem kontra Dreyfus, kineveztetésekor még öreg ember létére is valósággal kétségbeejtette az összeesküvésre hajló tábornokokat. Hóhér! Mészáros! Ez volt a jelzője, amivel illették a sajtóban, de nyíltan lázadni senki sem mert ellene.

Talán ezért volt elhagyatva Guerin ur is az ő erődjében és ezért nem sietett egyetlen tábornok sem csapataival az ő segítségére. Akárhogy volt, oly titokzatos, oly szövevényes volt a zsidók e fölszabadulásának története, hogy az utókor előtt bizonyára egyre növekedő bámulatot fog még kelteni! Épen akkor kellett még élnie annak a vaskezü tábornoknak, aki már 1871-ben valóságos rémülete volt Párisnak és e tábornok amellet nem tartozott a pártoskodók közé, hanem nem volt egyéb, mint katona.

Guerintbi a róság lázadásért tíz évi börtönre ítélte el, a melyből 8 esztendőt kitöltött és két év előtt kegyelmet kapott. Most a párisi árvizkatasztrófa idején, ugylátszik, valódi hősként viselkedett. Alfortvilleben, ahol lakott és amely Párisnak egyik az árviztől legtöbbet szenvedett elővárosa, embereket mentett meg, miközben a térdig érő vízben téli időben meghült. Ez okozta halálát.

Ilyenek a leggonoszabb franciák.

(Vége.)

A király gyémántja.

Elbeszélés. —

Irta: Lakatos Nándor.

(3)

Ha nem is könnyű, de annál gyorsabb kocsit vitte Simeont: a féltékenység. Éjnek fekete éjszaka volt mégis, mikor háza elé ért. Elszorult a szive, hogy sötétek voltak az ablakok. Csak ágyasházából szűrődött ki világosság.

Zajtalanul nyitotta fel a kerti kis ajtót; nesztelenül lopakodott végig a kihalt szobákon s senkitől észre nem véve állott meg ágyasháza bejárata előtt. A szőnyegajtó — Aksa himzése — jócskán félrecsuszott; tisztán láthatta, ami a szobában történik.

Szembe vele a fogason diszes főveg, köpenyeg s aranyos markolatu spádé függ. Azoknak a tulajdonosa: Rodrigo de Torellas, Granada kormányzója, ott ül a megterített asztalnál. Eldönthetetlen: a madeirától piros-e az arca, villogó a szeme, vagy az Aksa sűrű csókjától. Mert az erős bor átható szaga érzik a szobában s Aksa ott ül a kormányzó ölében annyira bizalmas öltözetben, hogy csak kibontott hajával takargatja fedetlen kebleit.

— Gyalázatosak!

A mulatók egy pillanatig néma borzalommal tekintenek a belépőre. Mikor pedig szilaj dühvel ragadta meg

Simeon a felesége két fehér karját, Aksa a fájdalomtól térdre bukott s halotthalványra vált arccal sikoltott fel.

— Rodrigó segits!

A hidalgó lekapta a kardját a fogasról.

— Engedd el e nőt, esztelen!

— Meghalok . . . Rodrigó! Ne tévovázz! Szurd le a féltékeny barmot!

A kivont penge megvillant.

Simeon borzadva taszította el magától a vonagló asszonyt s egy ugrással kiszökött az ajtón.

— Utána Rodrigó! Itt az alkalom, hogy megszabaduljunk tőle! Vágd le!

A hidalgó — mezitelen kard a kezében — nyomon követte Simeont, amint ez a házból csaknem félőrülten kirohant.

Ziháló mellel futott üldöző s üldözött a néptelen városban utcáról-utára. Udvarokon, kerítéseken törtek át, a hol az ilyesmi utjukat állta. Az ötvös már tájékozódni sem tudott. Egyszer az egyik palánkról háznak a tetejére kapaszkodott fel. Mikor tulnan leereszkedett, puha füben, sűrű fák közt találta magát s üldözője elmaradt.

Megszagगतott köpenyével jól-rosszul betakargatta inkább a kimerültségtől, mintsem az éjszaka hűvösségétől remegő tagjait s a legközelebbi bokor aljába ledült pihenni.

Percek sem multak el, hogy a fák közt távolról fényt látott itt is, ott is megcsillani. Először azt hitte, hogy képelete űz vele játékot. Majd, mikor a lobogó lángok mindig közelebb s közelebb tűntek fel hozzá, kóbor lidérc-tüzeknek gondolta őket. Lassan, lassan megrettenve vette észre, hogy emberek járnak körülötte fáklyával a kezükben.

Egyszerre kiáltást hallott.

— Itt a tolvaj!

Arra rögtön a király testőrei — rájuk ismert — álltak körül. Némelyek fáklyáikkal kíváncsian világították meg dult arcát, tépett köntösét addig, míg mások láncot raktak kezére, lábára.

Kérdéseket intéztek hozzá, nem felelt. Csak révedező szemekkel bámult maga elé . . .

Páter Onufrius parancsára a poroszlók inkább csak hurcolták. A saját lábain alig tudott menni.

Az östörvények szellemével ellentétben, az inquisitio-nak nem annyira a bűn megtorlása, mint inkább az volt a célja, hogy irgalmatlan kegyetlenséggel előre elrettentsen tőle.

Iskolák helyett börtönben kezdte meg a tudatlanok nevelését. A testileg, szellemileg gyöngéket eszeágába sem jutott előzetesen istápolni. Hanem a — nagyrészt e hanyagság miatt — bűnbeesetteket, kegyesen forgatva szemét az ég felé, tüzzel-vassal vonszolta vissza később a törvényesség és erkölcs ismeretlen mezejére. Ezt az irgalmatlan nevelési eszközt ma, évezredek után is menteni próbálják, de akkor, mikor napirenden volt, működéséről borzalmas történeteket sutogott a repkedő hír, félve, remegve ugyan, de szerte az országban.

A foglyul esett ötvös is az első pillanatokban szentül hitte, hogy a királyi kert falánál elmaradt üldözője tolvajlás vaklármájával verte fel az őrséget s kerítette őt hatalmába. Elkészült hát a leggyalázatosabb kínzások közt érte járó halálra.

Mikor páter Onufrius barátságosan bár, de a leghatározottabban a király által elvesztett gyémántot követelte rajta, ösztönszerűleg cselvetéstől rettegett. A királyi ékszerrel való minden közösséget tagadott, de mélyen hallgatott kilétéről s az eseményekről is, melyek őt véletlenül a királyi kertbe vetették.

Hetek multán felzaklatott lelke lassankint lecsillapodott. S mert munkás két kezét tétlenségre kárhoztatta a börtöne, természetből éles ítélőtehetsége egész erejével helyzete hü képét festegette.

Rájött, hogy a hüvelykszorítónak, spanyolcsizmának, a fokról-fokra hevített olajban való főzésnek s társaiknak minden tagadhatatlan előnyük mellett szembeszökő az árnyoldaluk. Száz közül 99 esetben a tulajdonosaikkal egyetemben ép a legérdekesebb titkokat temetik örökre a föld alá.

Elenyészett a váratlanul szelid bánásmód, keltette álmélkodása. Észrevette, hogy valaki komolyan tőle várja a király gyémántja hollétének felfedezését s ezért kiméli őt. Ez a valaki azonban nem páter Onufrius.

A pap a bűnügyi nyomozásban mester. Neki tudnia kell, hogy a reggeli órákban elveszett gyémánttal egy tolvaj sem rejtőzött volna késő éjszakáig a király kertjében; és még kevésbé abban az esetben, ha a lopott holmit már elrejtette vagy azon tuladott.

Teljesen érthetetlen volt a gyóntató eljárása.

— Mondd, fiam, azt a királynak, hogy társaidnak adtad át az ékszer s ők megszöktek. Emiatt bántódásod aligha lesz. A legrosszabb esetben csak felkötnék. Ez pedig ahhoz képest, ha egyszer én szoríttatom meg a fejedet az emlékező tehetséged felfrissítése okáért, még mindig valódi álarcos udvari estély.

Egész napokon — s mikor a börtöne férgei nem hagyták pihenni — éjszakákon át is annak a nyitját kereste az ötvös: mi haszna volna az ilyen vallomásból és az ő ártatlan, de biztos halálából a páternek? Hiszen a gyémánt azzal sehogysem kerülne elő. De nem birt ráakadni. Azonban se fenyegetésnek, se biztatásnak nem adta be derekát.

Meg is tette róla előterjesztését Onufrius páter a királynak gyóntatás közben.

— Azt a hazug eretneket pedig köttesd fel, óh uram! Bizony megérdemli.

— Légy nyugodt, szent atyám! A megrögzött tagadásáért a piac közepén töretem kerékbe; az eretnekségeért azután neked adom. Égesd meg érdeme szerint. Hanem előbb szeretném tudni, hogy hova tette a gyémántomat, mert azért okvetlen felnégyeltetem a megégetése előtt.

(Folytatása következik.)

25 év óta fenálló

karlsbadi porcellán-üzlet

Ortner Rezső és Tsa Teréz-körut 32.

teljesen feloszlik, minél fogva az egész áruraktár minden elfogadható árban kiárusíttatik és minden háziasszonynak legjobb alkalom nyílik, bámulatos olcsó étkező-, kávé-, tea-, üvegkészlet és mosdó-garnitúra beszerzésére.

Étkezőkészlet: aranyozott, szépen festve 6 személyre 5 frt 50 kr

Étkezőkészlet: gyönyörű szép kiállítással, aranyszegéllyel 6 „ 50 „

Étkezőkészlet: dusan aranyozott, 12 személyre . . . 10 „ — „

Étkezőkészlet: gyönyörű kiállításban arany kerettel 12 személyre . . . 12 „ 50 „

Vidéki rendelésnél kérjük a vasuti állomást megnevezni.